

אמונת חיים

גליון שבועי לתורה וחסידות שע"י מוסדות קראלי בארה"ק

גליון תרנה ♦ שנה יג

חג הפסח ♦ תהא שנת פלאות הראינו

תוכן הגליון

דברות קודש

מרן רבינו שליט"א

עמ' ב

דברי אלוקים חיים

מרבותינו הק' זי"ע

עמ' ג-ד

אמונת אבות

עמ' ד

בינה לעיתים

עמ' ה-ו

רפואת חיים

עמ' ו

הליכות חיים

עמ' ז

עובדות חיים

עמ' ט

נעימות החיים

עמ' י-טז

מרכז "אמונת חיים" קראלי

ע"ש רבותינו הק' זי"ע ♦ בנשיאות כ"ק מרן רבינו שליט"א

מודעה רבא לאורייתא

להלן סדרי הדרשות והשיעורים של

מרן רבינועט"ר שליט"א

בימי חול המועד פסח תשפ"ה

בין מנחה למעריב

בליל יו"ט

בבית המדרש רשב"י רובע ו' אשדוד

ביום יו"ט

בביהמ"ד "אהבת ציון" אשדוד

ביום ב' א' דחווה"מ

בבית המדרש קיויתי באופקים

ביום ג' ב' דחווה"מ

בביהמ"ד "לב יצחק" רובע ו' אשדוד

ביום ד' ג' דחווה"מ

בבית המדרש המרכזי בשדרות

ביום ה' כ' ניסן

בבית הכנסת הגדול ראשון לציון

ליל שביעי של פסח

בבית המדרש "אליהו הנביא"

שירת הים במקהלות עם קודש

שבת קודש שביעי של פסח

נעילת החג בהיכל רעווא דרעוין אשדוד

דברי אלוקים חיים מרן רבינו הגה"ק זיע"א

אמורי קודש כ"ק רבינו החוקי חיים זיע"א

הנה בכל שנה בשאיבת מים שלנו אמר הרה"ק מבעלזא זיע"א שנזכה לאכול את המצות האלו עם הקרבן פסח, והגם שאין אליהו בא בערבי שבתות וימים טובים (עירובין מג, ב), אך כשיבוא אליהו יתרחץ גם קושיא ז, ועל כן היפלא מה' דבר, ומצד שני כתב החתם סופר שהמשיח יגיע דייקא אחר פסח, כי פסח היא זמן שמחה ואין מערבין שמחה בשמחה, ולטעם זה אין אומרים תחנון בכל חודש ניסן. לקבל מאהבה. יינצל ממשוה עבירה "הנזהר מ'משהו חמץ' בפסח ינצל מ'משהו עבירה' כל השנה".

זהירות בכשרות בכל ימות השנה ובפרט בפסח ידוע מספרי יראה שבכל עניני העבירות שצריך לשוב בתשובה ישנם תשובות וסיגופים מסויימים וכדו' כגון לימוד התורה ונתינת צדקה, אבל על מאכלות אסורות לא שייך שום תשובה, מלבד ע"י תעניות בכדי לבטל את כח שיש לטמטום הלב, ובלא כן א"א להשיג שום בהירות הדעת והלב, כל עוד שלא מירק את הפגם של מאכלות אסורות. ובכלל זה מה שאנו רואים בדורנו על זה שאוכלים כל מיני מאכלים וסומכים על איזה חותמת של כשרות, וגם על זה ירחם ה', כשמתבוננים מי הם המשגיחים.

ובעיני ראיתי במקומות מסויימים שהעמידו משגיחים שאינם יודעים בין ימינם לשמאלם, והם ממש מופקרים שמעמידים כל מי שהוא ובלבד שיהיה משגיח, ואיני מדבר מאותם שהם זהירים מאד, ועל כן צריך כל אחד להשגיח ולמנוע הן מעצמו והן מבניו, וכשנותנים לילד מיני מתיקה וסומך על איזה הכשר החתום עליה, וזה מטמטם את לבו ומוחו.

וישנם שמתירים לעצמם עניני חומרות בפסח וכדו' עד שמגיעים לשפלות כזאת, עד שנשתרש מנהג לדאבוננו, שישנם קטני הדעת שהולכים לבתי מלון בפסח, ושמעתי מאחד שהיה משגיח בבית מלון מסויים שהיה שם ממש חמץ, ושטפו את המטבח בשטיפה קלה וכיסו אותו, וכשראה זאת ברח משם וויתר על הכל, ובוודאי אין אצלנו אנשים ההולכים למקומות כאלו, אבל צריך לעורר ולהזהיר לאחרים. סיפרתי כמה פעמים שפעם אחת ביקר אצלי בחג הפסח פרופסור ורופא גדול שהלך 'גלוי ראש', ובמקורו היה שומר תורה מעיר פראג. כיבדתי אותו בפירות שהיו מונחים על השולחן, אך הלה ביקש את סליחתי ואמר שבפסח אינו שותה אפילו כוס מים אצל בניו, ואפילו שהיו יראי ה' יותר ממנו והלכו בכיסוי ראש.

והתבוננתי שאפילו אדם כזה שומר על חומרות בפסח, ומה יאמרו אותם קלי הדעת המקילים ומזלזלים בזה, על כן צריכים הם לדעת כי הדבר תלוי בנפשם.

כמו שהביא אאמו"ר זצוקללה"ה מעשה שהיה אצל הרה"ק ר' מנחם מענדל מרימנוב זיע"א שהיה במקום מסויים וידו היתה נפוחה, וביקשו לקרוא לרופא, ואמר להם שלא יקראו לרופא, כי טעם נפיחות ידיו הוא מפני שכשעברו הקהל לקבל ממנו ברכת שלום, עבר ביניהם ילד קטן שנסק את ידיו, והוא היה ילד חולה בפיקוח נפש והוכרחו לתת לו חמץ בפסח בהיתר, ואפילו שהיה בהיתר, עכ"ז נשאר בו איזה פגם, וכשנסק את ידי נכנס בזה אותו פגם, ועל כן התנפחה ידו.

ומכאן רואים עד היכן הדברים מגיעים שאפילו במקום שהיה מותר לאכול חמץ בפסח, עכ"ז נשאר מזה פגם, וכל שכן אותם שמתירים לעצמם את החומרות.

ויאמר משה אל העם אל תיראו התייצבו וראו את ישועת ה' אשר יעשה לכם וגו' ה' ילחם לכם ואתם תחרישון, ואתם תחרישון ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו.

וצריך להבין מה שאמר משה לישראל ה' ילחם לכם אתם תחרישון וה' אמר למשה מה תצעק אלי למה בני ישראל יחרשו וישתקו, ורק משה רבינו היה עומד ומתפלל עד שה' אמר לו מה תצעק אלי דבר וכו' וקשה דלמול מי יצעק אם יצעק אם לא לה' אלוקיו, ובפרט בעת צרה דכתיב קראתי מצרה לי, וכתוב מן המיצר קראתי י-ה, והתרגום אנקלוס כתב לתרגם הכתוב שה' אמר למשה "קבלית צלותך" כלומר שאין כבר צורך לתפילה מכיון שכבר קיבלת תפילותיך ולכן דבר אל בני ישראל ויסעו, ורש"י הק' כתב שלמדנו שהיה משה עומד ומתפלל אמר לו הקב"ה לא עת עתה להאריך בתפילה שישראל נתונין בצרה, וגם מה תצעק אלי, עלי הדבר תלוי ולא עליך, ואין להם אלא ליסע שאין הים עומד בפניהם וכדאי זכות אבותיהם והם האמונה שהאמינו בי ויצאו לקרוע להם הים עכ"ל.

ונראה לי לומר עוד כי רשם ה' יתברך לומר להם טעם התגברות הדין עליהם הוא לצד שהם המעיטו בלבם האמונה, ואמרו טוב לנו עבוד את מצרים ולזה ציוה ה' לעשות כנגד עון זה הצדקת האמונה בכל תוקף וגם בזה רומזם ה' לדעת את ישראל סיבת הסובב תגבורת הדין מחדש שהוא מיעוט האמונה וצריך הצדקת האמונה בכל תוקף.

ולענ"ד נראה לומר שמה שכתוב "ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי, באופן אחר, שמכיון שאמר משה רבינו ה' ילחם לכם ואתם תחרישון אמר לו ה' למשה "מה" כלומר למה אמרת כך שלא יתפללו אלי אלא שהם יחרישו, דאדרבה "תצעק אלי" שאני כביכול אוהב תפילתן של ישראל ומתאוה להם ולכן אמר לו ה' "דבר אל בני ישראל ויסעו" שכל מה שעשיתי שיהיה צרה לישראל זה בשביל שאני מתאוה לתפילת ישראל והבל פיהם בתפילה חביב עלי, ולכן כעת שכבר התפלתם כבר יכול אתה לומר להם שייסעו, וכמו שפירש רש"י הק' שאין הים עומד בפניהם וכו'.

ועוד יש לומר בדרך אפשר כי כתוב בספרים הק' שיש להתפלל בתפילה בשביל צער השכינה הק' שבכל צרה שיש לאיש ישראל הקב"ה כביכול גם כן בצרה ולכן אם מתפללים לצורך גבוה לצער השכינה הק' התפילה מקובלת, ולכן אמר ה' מה תצעק אלי כלומר שתצעק "אלי" לצורך השכינה הנמצא כביכול בצרה בצערן של ישראל ואז תוכל לדבר אל בני ישראל "ויסעו" שתתקבל תפילתן.

ועוד יש לומר בדרך צחות שכתוב מה בפתח אבל ידוע בקמץ ופתח מתחלפין ודומין הן מאוד, ובפרט במבטא הספרדי ולכן אפשר לומר שמשוה רבינו מחמת ענוותנותו לא היה לו האומץ לומר "דבר אל בני ישראל ויסעו" משום שמשוה רבינו אמר "ואנחנו מה" ולכן אמר לו ה' יתברך מה תצעק "אלי" ותגיד לי שאתה עניו, אבל לבני ישראל "דבר" תהיה מנהיג ואמר לו ה' יתברך שיתנהג בגאווה דקדושה שכן צריך להיות למנהיג ולכן אמר משה שייסעו לים ולא עמד הים לפניו וכו"ל.

הרה"ק בעל החקל יצחק מספינקא זי"ע היה מספר בכל שנה אחר שגמר עריכת הסדר בליל ב' של פסח, שאביו הרה"ק בעל האמרי יוסף זי"ע היה רגיל לספר אחר שגמר העריכת הסדר בליל ב', מעשה שהיה עם אברך אחד שערך את הסדר בליל השני ואמר שיר השירים והארץ בסיפורי יציאת מצרים, ועדיין לא חטפנו שינה ולא רצה ללכת לישון, התיישב בדעתו שהיות שביום ב' דפסח הוא זמן של "סעודת אסתר" (אז ישבה אסתר ואחשוורוש למשתה היין, ואז התחננה לפניו שיבטל את הגזירה). לכן יקרא עכשיו את המגילה. כשסיים לקרות את המגילה, ראה שבאה אליו "רוח" וביקשה "תיקון" לעצמה. שאל אותה האברך, איזו שייכות יש לך אלי ומה רצונך ממני? התחילה הנפש לספר כי ישנן נשמות שהרבו לחטוא כ"כ בזה העולם, שאף אחרי שקיבלו את העונש שלהם בשמים, בכל זאת, אין ביכולתם להיכנס לגן עדן עד שתהיה להם זכות מיוחדת. אבל בכל שנה בשעת קריאת המגילה פותחין שערי גן עדן, ואז יכול כל אחד להיכנס. וחודשים רבים לפני זמן הקריאה עומדות אלפים ורבות נשמות בשער ומחכות לפתיחתו, ואולם מכיוון שקריאת המגילה אינה אלא שעה שעתיים או שלוש, על כן מי שמספיק להיכנס קנה עולמו, ומי שנשאר בחוץ נאלץ לחכות עד שעת הקריאה של השנה הבאה. והנה, זה כמה שנים הנני עומד על שערי גן עדן ובגלל הדוחק הרב לא הצלחתי להיכנס, ובשנה האחרונה סגרו את השער בדיוק כשהגיע תורי להיכנס, והתיישבתי בדעתי שלא אזוז ממקומי עד שיקראו את המגילה בשנה הבאה. ויהי לפתע בעמדי שם ומחכה שיגיע הזמן להיכנס, שמעתי שקוראים את המגילה בליל פסח, מיד התחלתי לדפוק על שערי גן עדן שינחוני להיכנס שהרי קוראים את המגילה, יצא אלי שומר הפתח ואמר: הן אמת שקוראים כעת את המגילה אבל אין זה זמן קריאתה! השבתי לו, מאי נפקא מינה אם זמן קריאה הוא עכשיו או לא, הרי מכיוון שקוראים את המגילה מחוייב אתה להכניסני. עוד אנו מתנוכחים, יצא הקול מבית דין של מעלה לאמר: האמת היא כדברי השומר שקריאת המגילה אינה מועלת אלא בזמנה, אבל אם יפסוק האברך שקורא כעת את המגילה, שהנך יכולה להיכנס, אזי יפתחו לך השער ותכנסו! ועכשיו אני מתחננת אליך אנא! הצילני מרדת שחת!... ומיד פסק האברך לתת לה להיכנס, ותיקן את נשמתה כדי שתוכל לנוח בשלום ובשלווה בגן עדן.

כשהיו "זקני החסידים" מספרים את הסיפור הנ"ל, היו רגילים לומר: כי רבינו בעל האמרי יוסף זי"ע היה דייקן גדול בסיפורי עובדות, ולא היה מדרכו לספר שום סיפור מבלי שיזכיר את שם בעל המעשה, או שיגיד בשם תלמידי הבעש"ט. ובסיפור זה, שסתם ולא פירש מי היה "האברך" הזה כנראה שכונתו היה על עצמו, אך מפאת ענותנותו לא הזכיר מי היה אותו אברך!...

מסופר על הרה"ק רבי יואל מסאטמאר זי"ע, שפעם נכנסו אליו עסקני בחודש ניסן ורצו לדבר עמו בעניני ממונות של מוסדותיו הקדושים, אך הוא סירב לקבל ונימוקו עמו, כי אמר הרה"ק רבי יהושע מקראלי זי"ע מי שאינו זוכה לרוח הקודש בליל הסדר אינו בגדר אנושי [והגה"צ רבי משה אריה פריינד זצ"ל גאב"ד ירושלים ת"ו], מסר בשם זקינינו בנוסחא חריפה הרבה יותר 'מי שאינו זוכה לגילוי אליהו בליל הסדר וביום הכיפורים סימן מובהק הוא שלא עמדו רגליו על הר סיני', ובוודאי התכוון בזה לעורר את עדת מרעיתו להתכונן כראוי לקראת ליל הסדר, ובכך אמר לאלו שביקשו לדבר עמו בעניני ממונות שיבואו אליו אחרי החג.

הופיע ויצא לאור ברוב פאר והדר

פרדס יוסף החדש

על הגדה של פסח

להשיג בחנויות הספרים

בפרק ק"ו בתהילים מובאים ארבעה סוגי אנשים שחייבים להודות: עוברי מדבריות, חולה שנתרפא, היוצא מבית האסורים ויורדי הים המלבי"ם מדייק דבר פלא בפסוקים אלו: אצל יורדי הים והולכי מדבריות כתוב "ויצעקו אל ה' בצר להם", ויצעקו – עם האות צ', ואצלם מסיים הפסוק "ממצוקותיהם יוציאים". לעומתם, אצל השניים האחרים – חולה ומי שיצא מבית האסורים כתוב "ויצעקו אל ה' בצר להם", ויצעקו – באות ז', ואצלם הפסוק מסיים "ממצוקותיהם יושעים". מבאר המלבי"ם שבלשון הקודש ההבדל הוא שצעקה היא פנימית יותר מצעקה. ללמדנו שכשאדם 'צועק' – מפנימיות הלב – הקב"ה מושיע אותו מכל צרותיו – 'ממצוקותיהם יוציאים' לגמרי, אך כאשר אדם רק 'צועק', הקב"ה מושיע אותו מהצרה הנקודתית. ישועה זמנית. אם כן, יש להבין למה השניים הראשונים 'צעקו' והשניים האחרונים 'זעקו'... מבאר המלבי"ם: כאשר אדם נמצא בים והספינה מיטלטלת כקליפת אגוז בין משברי הים – אין לו מה לעשות! לא יעזרו לו פרוטקציות וקשרים ולא יעזור לו כסף. אין לו שום דבר אחר לעשות חוץ מלצעוק מעומק לבו לקב"ה שיציל אותו מן הצרה. מי שצועק מעומק הלב – יוצא מכל הצרות. אבל כאשר אדם חולה הוא חושב שרופא טוב יוכל לעזור, וכן יושב בבית האסורים מקווה שעורך דין טוב יוציא אותו, הוא מתפלל, הוא 'צועק' לה', התפילה מבחינתו היא סוג נוסף של השתדלות... שום תפילה אינה שבה ריקם והוא 'נושע' ממצוקתו, אבל לא יוצא לחלוטין, שכן הוא לא סמך על ה' במאת האחוזים. במצרים הייתה צעקה! 'ויצעקו ותעל שוועתם אל האלוקים', ליל הסדר הוא הזמן להחזיר בצאצאיו הישענות מוחלטת בבורא עולם.

חומרות הפסח

איתא בסידור האריז"ל (להרה"ק רבי יעקב קאפיל זי"ע) כתב האר"י ז"ל שיזהר האדם בחמץ משהו בכל החומרות, והוא אחד מעשרה דברים המביאים את האדם לידי קדושה. מובטח לו שלא יחטא וז"ל באר היטב: האר"י ז"ל כתב, הנזהר ממשוהו חמץ בפסח מובטח לו שלא יחטא כל השנה.

התייחסות הבעש"ט לחומרות הפסח

איתא בכתבי הגה"צ רבי משה מידנר זצוק"ל מסלונים: "הבעש"ט הק' האט נישט געוואלט ליידיען קיין חומרות נאר לענין פסח ולענין שבת". [הבעש"ט הק' לא רצה לסבול חומרות כי אם לענין פסח ולענין שבת].

מעלת המחמיר יותר ממה שצריך וכתב בפלא יועץ: אשריהם ישראל ונשותיהם יותר מהם נזהרים לבער החמץ בתכלית הזהירות, ומחמירין יותר ממה שצריך תבא אליהם ברכת טוב, אבל עיקר הזהירות צריך במה שנותן לתוך פיו.

חומרות לאין שיעור

החומרות של פסח אין להם שיעור, וכמו שהיה אצל הרה"ק ר' מרדכי מנעשכ"ז זי"ע א שהיו מניחים על השולחן כל מיני כיסויים ועצים ומעליהם היה צלחת וכפית של עץ ומ"מ לא הוצרכו לכל זה כי לא היה בתוכו מה לאכול חוץ מקצת תפוא"א קר, וכן היה אצל אחד מן הצדיקים שרצה אחד מחסידיו לעשות לו יין לפסח, ואמר לו הרה"ק שלא יוכל לעמוד בדרישותיו, אך אותו חסיד החליט לעשות ושכר איזה גוי וטבלו ג' פעמים בנהר, ונתן לו לרקע עצים עם סכין חדשה, ועמד על גביו להשגיח עליו, ולאחר מכן בעשיית החבית היה נזהר בכל מיני זהירויות, ואח"כ לקח אברכים יראי שמים לעשיית היין וכו', עד שיצא לו חבית יין והביאו אל רבו בשמחה, והביט עליו הצדיק ואמר הכל טוב ויפה אבל זה יהיה לפסח שני, ואותו חסיד עמד כמסומר למקומו ושאל לפשר הדבר שהרי הוציא ע"ז ממון רב ויגע עליו ביגיעה מרובה, ואמר הצדיק שבשעה שהגוי חטב את העצים הסתובב הוא לרגע ואז לקח הגוי איזה שמן ומרח בו את הסכין כדי שיחתוך יפה, וזה השמן היה מעורב בו חמץ, ורואים מזה את גודל הזהירות שהיה נזהר אפילו אחר שכבר שטפו את העצים והחבית כמה וכמה פעמים מ"מ החמיר בו.

וכמו שאמר הרה"ק מראפשיץ זי"ע א שאינו יכול לסבול פרומער אבל פרומער של פסח הוא יכול לסבול.

◇ סדר הגדה ◇

שערי טומאה כמו כל בני ישראל ועל כן צריכים גם הם לספר ולהודות על הניסים הרבים והעצומים שעשה ה' יתברך לעם ישראל... וגם רמז יש כאן: "וכל" ראשי תיבות: וכהנים, לויים – שגם הם חייבים בסיפור יציאת מצרים.

"חכם מה הוא אומר... רשע מה הוא אומר"

מה מצא המגיד עוול בשאלת הרשע יותר משאלת החכם, אי משום דאמרו לכם שהוציא את עצמו הלא גם החכם אמר אתכם שהוציא עצמו ולא אמר אותנו? יש לומר שהחכם כלל עצמו בשאלתו, והזכיר גם שם השם, שאמר מה העדות... אשר צווה ה' אלוקינו, ואילו הרשע לא הזכיר כלל ה'. וזה כוונת הפסוק "ויתרון החכמה מן הסכלות כיתרון האור מן החשך" כלומר שיש יתרון בדברי החכם על הרשע, הזכרת ה', כמו שיש יתרון בין אור לחשך דכתיב "ויקרא אלקים לאור יום ולחשך קרא לילה", הרי שבאור נזכר שם אלקים ולא בחשך.

ודו"ק, כי הוא דרך צחות.

("קבוץ חכמים" להגה"ק רבי עבדאללה סומך)

מצה זו שאנו אוכלים

צורתה העגולה של המצות נלמדת מן הפסוק: "עגת מצות" (שמות יב, ט). עוגות – מלשון עגול, לכן אופים מצות עגולות. ומה הטעם לצווי זה? הגויים אשר עבדו עבודה זרה, נהגו לאפות לחם על פי אמונתם, – מי שהאמין בשני אלילים – אפה לחם בעל שני קצוות, מי שהאמין בששה אלילים – אפה לחם בעל ששה קצוות, וכדומה. כדי להרחיק את עם ישראל מהעבודה הזרה של המצרים, צוה ד' על היהודים בטרם יצאו ממצרים, לאפות מצות עגולות, בלא קצוות כלל, ובכך לסמן שהם מאמינים בקל אחד. כמו שהעגול אין לו התחלה ואין לו סוף, כך מאמינים אנו בבורא עולם אשר חי וקיים מעולם ועד עולם. (רבי יהודה אסאד)

כן עשה הלל

ידוע כי לאדם צריך להיות המדה טובה של 'כן' [דהיינו לא להקפיד על מאורעות החיים, להכניע את הראש ולומר 'כן', ואם עשה ה' ככה בודאי גם זו לטובה], ולהשיג זה המדה אפשר רק על ידי שפלות רוח. והלל הזקן שהיה ענותן השיג זה המדה, כמו שאומרים "כן עשה הלל", וזאת היה כורך "מצה ומרור" שמרומז על גדלות וקטנות הכל היה אצלו בשוה.

בעל שומר אמונים

חסל סידור פסח וכו'

שמעתי מפי מורי ז"ל (החידושי הרי"ם) על שקורין ליל פסח סדר, וכן אומרים חסל סידור פסח, לרמז למה שאמר המהר"ל ז"ל שכמו שיש סדר לטבע כן יש סדר מיוחד לנשים ונפלאות.

(שפת אמת)

עבד כנעני עובד ביום ובלילה דכתיב "והיו לכם לאחוזת" שמותר לשעבדו בלילה, א"כ אם ישראל במצרים היה להם דין עבד כנעני ממילא אין הלילות נחשבים ויצאו קודם הזמן. וזהו שאלת הרשע הלא יש לכם דין נכרי אם כן "מה העבודה הזאת" היכן הוא העבודה שאתם חייבים עדיין לעבוד שיצאתם קודם הזמן, והלילות לא השלימו דכתיב "לכם" שמותר לשעבד אתכם בלילה, ועל זה אמר בעל ההגדה לכם ולא לו, דהיינו שהרשע אומר דישראל הם בגדר "לכם" היינו עבד כנעני שנאמר בו והיו "לכם" לאחוזת, "ולא לו" שהם אינם בגדר עבד עברי שנאמר בו כי טוב "לו" עמך, ולפי שהוציא עצמו מן הכלל כפר בעיקר, שלפי דעתו יש לו דין עבד כנעני לכן אילו היה שם לא היה נגאל. והיה מתעבב שם ונכנס לשער הנו"ן ולא יוצא משם לעולם.

(יפה נוף)

אחד חכם אחד רשע

מה שנשמך בהגדה רשע אצל חכם, בא להורות שאם האדם הולך בחכמות נקל לו לסור מדרך הטוב ולהיות רשע ח"ו ע"כ צריך להזהר בזה. תמים תהיה...

(ארון עדות)

ואמרתם זבח פסח הוא לה' אשר פסח על בתי בני ישראל בנגפו את מצרים ואת בתינו הציל.

וצ"ב כפל לשון אשר פסח על בתי בני ישראל "ואת בתינו הציל". והנראה על פי מה שאמרו חז"ל שהמצרים היו מולכים את בכוריהם לבתי בני ישראל, כדי להצילם מן המכה, אך מאומה לא הואיל להם, כי מתו גם בהיותם שם, וזה שאמר הכתוב, אשר פסח על בתי בני ישראל אלו הבתים שהיו בהם רק ישראלים, ועליהם פסח המשחית לגמרי, ואת בתינו כלומר גם באותם בתים שהיו בהם בכורי מצרים, ולתוכם נכנס המשחית כדי להרוג את הבכורים המצריים, גם שם "הציל" הקב"ה את בכורי ישראל.

(דובר שלום)

כל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח

נשאלת השאלה: מדוע הדגיש בעל ההגדה ואמר וכל המרבה... היה מספיק לומר והמרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח? עונה החיד"א: המילה "וכל" באה לרבות גם את הכהנים והלויים שאפילו שהם לא היו בשיעבוד מצרים שהרי שבט לוי לא היו משועבדים לפרעה... בכל זאת חייבים הם להרבות בסיפור יציאת מצרים. ומדוע? כי גם שבט לוי לא יכלו לצאת ממצרים ורק אחרי שה' גאל את עם ישראל ממצרים יכלו גם הם לצאת... ועוד סיבה: שגם הם יכלו לרדת ברוחניות – לחמישים

כל דכפין ייתי.

עליו כל הטובות, "ויכול", ויהיה לו מה לאכול, שיהיה לו פרנסה בריווח, "כל דצריך", דברים הצריכים "ייתי" עליו ויהיה לו, ואף על פי שאינו כדאי, לזה אמר "ויפסח", וידלג לאדם כמו במצרים, שאף שלא היו ראויים, כתיב ופסחתי עליכם וכו' (זרע קודש)

כל ימי חיך להביא לימות המשיח.

כי כשמספרים ביציאת מצרים ומאמינים שעשה הקב"ה נסים, וכיון שהיה כן בוודאי עתיד להיות גם כן נסים גדולים, על ידי זה הוא התקרבות המשיח, וזהו להביא לימות המשיח.

(נופת צופים)

חכם מה הוא אומר וכו'.

ואף אתה אמור לו כהלכות הפסח וכו'. כתב בשם אביו זי"ע, שהשי"ת נתן כח בזה הלילה, לכן צריך האב להשיבו תשובה ראויה ונכונה בכדי שתקבע תשובה הזאת בלב הבן תמיד.

(מהרי"ד מבעלזא)

ושאינו יודע לשאול את פתח לו.

פירש שאינו יודע, דמי שמחזיק עצמו ויודע שהוא אינו כלום אז את-פתח לו השערים בשמים מא' ועד ת'.

(דברי חיים)

מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח.

ויל"פ הסמיכות דלכאורה קשה למה אין מברכין על ההגדה דהוא מצות עשה ככל המצות כדכתיב והגדת לבנך, ונראה לתרץ כיון דהוי מצוה שאין לה קצבה אין מברכין עליה, כדאי' סברא זו (במג"א או"ח הל' תפילה) לגבי תפילה דלכך אין מברכין עליה משום דלית ליה קצבה כדאמרין בגמ' (ברכות כ"א.) הלואי שיתפלל אדם כל היום, ובזה יובן הסמיכות מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים וא"כ שהוא מצוה למה אין מברכין עליה, לז"א שכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח, א"כ הוי מצוה שאין לה קצבה דאין מברכין עליה.

(דברי מהרי"א)

רשע מה הוא אומר מה העבודה הזאת לכם וכו'.

והנראה דהנה ישראל היו במצרים רד"ו שנים ואייתא (פדר"א מ"ז) שנחשב גם חמש שנים קודם שירד יעקב למצרים היינו משעה שנולדו מנשה ואפרים נמצא רט"ו שנה שישראל היו חייבים להיות במצרים ת"ל שנה. אבל הואיל ושעבדו אותם גם בלילות כדכתיב "וירא את ענינו" זו פרישות דרך ארץ והדין הוא (קדושין ט"ו.) עבד עברי אינו עובד בלילה מדכתיב "כי טוב לו עמך" לכן נחשבו גם הלילות ועולה למספר ת"ל, כי שני פעמים רט"ו הם ת"ל. אבל

◇ אכילת מצה ◇

היינו ניצולים מידי רודפינו המצרים. אבל הקדוש ברוך הוא ברוב רחמיו עשה עבורנו גם את הנס הזה, שההליכה בחוף הים תהיה בצורה נוחה ונעימה. (לאור הנר)

מצות עשה של אכילת מצה

משומרת בליל פסח, היא יחידה שנשאת לנו מכל מצוות אכילה שבכל התורה, אין לנו לא פסח, ולא קדשים, ולא תרומה, ולא מעשר שני, רק מצוות משנה לשנה, ואם גם היא לא הועילה בידינו בשלימות. הייטב בעיני ה' חלילה וחלילה.

(חתם סופר)

בראשית, וראייתו מהפסוק (שמות יג, ז) 'מצות יאכל את שבעת הימים', 'שבעת ימים' אין כתיב כאן, אלא 'שבעת הימים' בה"א הידיעה, ללמדנו שנעשה שותף בבריאת שבעת ימי הבנין. (באר הפרשה) "אילו קרע לנו את הים, ולא העבירנו בתוכו בחרבה דיינו" לכאורה, אם לא היה מעבירנו בו בחרבה, איזה טעם היה בקריעת נם סוף? התשובה היא, ש"בחרבה" הכוונה לייבש את קרקעית הים. יכול היה הקדוש ברוך הוא להעבירנו בים בלי לייבש את הקרקעית, ואז היינו נאלצים לבוסס בבוץ. זה אמנם לא כל כך נעים, אבל סוף כל סוף

היום אתם יוצאים בחודש האביב.
איאת בזוה"ק דבזכות מה שישאל אוכלים מצות בפסח ניצלין בדין בראש השנה, ויש לרמז זאת בפסוק הזה, היום, נקרא ראש השנה כמ"ש, וז"ש היום אתם יוצאים, בראש השנה אתם יוצאים בדין, בחודש האביב, בזכות המצה שאוכלים בחודש ניסן בפסח.

(דברי יחזקאל)

מצות יאכל את שבעת הימים

נפלאים דברי ה'רוקח' (הלכות פסח אות רצא) שהאוכל מצות בשבעת ימי החג הכלכתן נעשה שותף לקב"ה במעשה

◇ גודל קדושת ימי החג ◇

שאינו הגויים לובשים מלבוש כמוהו, ע"כ מראים בלבישתו שבזכות זה נגאלו.

(אמרי פנחס)

טוב שלא לדבר בליל הסדר

ואחר כך בליל הפסח הקדוש טוב שלא לדבר מאחר התפלה עד לאחר הסדר, כמו שפירשו הצדיקים "פסח" שהוא פה-סח תיקון לדיבור הפה. ולכל הפחות בשני לילות הקדושות לשמור הפה מאד.

(אגרות שו"א ט)

(פנים יפות)

ובחג הזה מתעורר הנס כמו בעת יציאת מצרים, והנה ביציאת מצרים היה הדעת בגלות, ובחג הזה בא להם בחינת הדעת, וכמו כן לדורות, וזה הרמז בסימן מוציא מצה, היינו כמו מצא אבידה הנ"ל שימצא האדם מה שנאבד מאיתו.

(חסד לאברהם)

ימים אלו יקרי הערך, שעה ליום יחשב (שו"ת אבני נזר א"ח סי' של"ו)

לובשין הקיטל בליל פסח,

כי ישראל נגאלו ממצרים בשביל שלא שינו שמם לשונם ולבושם, והקיטל הוא מלבוש

בפסח שזהו זמן הגאולה, צריך כל אחד ואחד לראות ולהשתדל, שהוא לא יהיה המונע את גאולת הכלל על ידי מעשיו.

(חידושי הרי"ם)

זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים ולא אמר זכור את היום אשר יצאת ממצרים אלא שבכל שנה ושנה הוא היום הזה ממש שיצאנו ממצרים והענין הוא שבכל שנה ושנה מתעורר אור ההוא שהיה במצרים כמ"ש והי' אמונת עיתך דקאי על המועדים חוסן ישועות היינו שבכל שנה בימי הפסח היא חוסן הישועות שהיו בעת ההוא.

רפואת חיים

◇ רפואה למחלה ◇

בשבת אחרי פסח עלה לבימה, והודיע את צערו לרבים, שעליו לעבור ניתוח מסוכן ושיתפללו בעדו ויבקשו עליו רחמים, ומסר לפניו דברי פרידה בדמעות שליש שמא לא יזכה חלילה לקום ממיטת חליו, כי מי יודע מה יגזור עליו השי"ת. לאחר כמה ימים נסע שוב לקלויזנבורג אל הרופא, הרופא חזר לבדקו טרם הניתוח, ומה גברה תדהמתו בראותו שהמחלה נעלמה כליל, ולא מצא שום חסרון במקום הקיבה. והיה בטוח בדעתו שבינתיים ביקר אצל רופא מומחה שריפא את מחלתו, ומרוב התפעלות ביקש שיגלה לו מי הוא הרופא שהצליח לרפאותו רפואה שלימה.

והשיב הגר"צ שלא היה אצל שום רופא, רק אכל בליל הסדר את הכזית מצה מיכלא דאסוותא, ועל ידי כך זכה לרפואה שלימה, 'וענה [הרופא] ואמר, שנס גדול נעשה לי, והודה שידיעת וחכמת הרופאים הוא כאין נגד רצון הבורא ית"ש'.

בעל המעשה עצמו כותב את כל השתלשלות הדברים אל ידידו ומחונתו הגה"צ רבי ישראל וועלץ צ"ל, ומסיים שם 'נא למסור תוכן המכתב לבני שיחי', שידע גם הוא להודות ולהלל לשמו יתברך על כל החסד אשר גמלני, ויברך ברכת שעשה ניסים לאבותינו' (המכתב נדפס במלואו ב'באר צבי' חלק האגרות, מכתב לב), וגם עדי שמיעה היו מספרים בערגה, איך היה הגר"צ מתאר להם איך הרגיש שהמצות פעלו להסיר ממנו את כל מכאוביו.

בתקופה שלפני מלחמת העולם השנייה התגורר ברומניה (רומניה) אדם גדול ושמו הגה"צ רבי צבי קינסטליכער צ"ל אב"ד הערמנשטאט-סעבען [אחר המלחמה היה דר בירושלים והיה קרוב מאד אל הגר"מ דושינסקי ז"ע, הרה"ק רבי יהודה הורוויץ מדזיקוב ז"ע היה מסתופף הרבה בצלו], שנה אחת בחודש ניסן הרגיש ביסורים נוראים במקום הקיבה, ונסע לעיר קלויזנבורג כדי לדרוש אצל רופאים מומחים שימצאו מזור למחלתו, ואכן את אשר יגור ממנו בא, כי אחרי בדיקות חוזרות ונשנות הודיעו לו שמחלה קשה מקננת בתוך גופו, וחייבים תיכף לנתחו כדי לעקור ולרפא את המחלה.

משקיבל הגר"צ את הבשורה הקשה לא יכולתי להסכים ע"ז להיות בבית החולים במשך ימי החג, ובטחתי בה' שלא אעבור על 'בל-תאחר', ובאתי לביתי, בלית ברירה הסכימו הרופאים לדחות הניתוח אך התרו בו מאד לבל יאכל שום דבר זולת חלב וביצים ומיץ תפוזים, וכ"ש שלא לאכול פת ולחם.

את ליל הסדר ערך כדרכו ברוממות הרוח והתלהבות הנפש מתוך שמחה וחדוה, ובעת אכילת מצה החליט לעבור על דברי הרופאים ואכל כזית מצה שרוי בחלב בשני הלילות, 'וחסדי ה' כי לא תמנו, כי בליל שני אחר הסדר סרו היסורים לגמרי, וכאילו לא היו, ולא הרגשתי שום כאב ב"ה'.

ליל הסדר במחיצת האדמו"ר מליובאוויטש זצוק"ל

זכרונותיו של הרב דוד דרוקמן שליט"א, שבימי בחרותו זכה לחזותו במו עיניו את סדרי הפסח במחיצתו של כ"ק האדמו"ר מחב"ד ליובאוויטש זצוק"ל • בזכרונות מפורטים כל הנהגותיו בקודש של האדמו"ר

משל, היה הרבי איזה "רוקח" בבית מרקחת בעל ידיים מאומנות ומיומנות. כנ"ל בשעה שאכל את הב' זיתים של מצה – לא ראיתי פירור נופל על הבגד וכו'.

הרבי הרבה להשתמש במהלך הסדר ב"נפקינ'ס" (מפיות נייר) וניגב תדיר את שפתיו, וזאת מסתמא כ"מקדם בטיחות" שלא יהיה כל חשש של "שרויה". את המפיות היה רבי מניח לאחר השימוש על הדיש שניצב לידו שהיה מכוסה במפה לבנה (הרבי לא השליך את המפיות על הרצפה – כפי שהתפרסם באיזה מקום). היה בחור שעמד ליד רבי והתחכם ונטל את המפיות לעצמו כדי שישמשו לו כנראה כ'סגולה', ... כשהרבי הבחין בכך, הוא אמר לו: "זה הרי גיבראקט (=שרויה)..." (הרבי לא אמר שזה "חמץ" כפי שהתפרסם ע"י מאן-דהו - אלא התבטאותו הייתה שזה - 'געבראקט').

הרבי כפי שכבר התפרסם החזיק לידו את ההגדה של פסח עם הביאורים שלו. אבל זו הייתה הגדה עם תדפיס מיוחד בכריכה רכה ראשונית, למיטב זכרוני, היו חסרים שורות ב"עמוד השער" של הגדה זו, זכורני ששמו הק' של הרבי לא נדפס שם. כבר פורסם שהרבי החזיק לידו גם את סידור האר"י של רבי שבתאי מראשקוב, הבחנתי שזהו היה סידור שמאן דהו העניק לרבי כשי, כי נרשמה בתוכו הקדשה. לפני כל פעולה עיין גם בהגדה וגם בסידור האר"י, והיה אומר בפה את ההוראות מסידור רבנו הזקן 'בעל התניא' המלוות לנוסח ההגדה. היה זה שעור חי במה שמביא הרבי בהגדה שלו בשם המהרי"ל "יאה כל אדם חרד באימה לקיים..." את כל ענייני ופרטי ליל הסדר.

את בקבוק היין שהיה העטוף בשקית נייר העמיד הרבי לא על השולחן, אלא על הריצפה לידו. גם את השפיות של דצ"ח וכו' שפך הרבי לצלחת שהייתה על הריצפה. אגב, את היין היה עושה לרבי השוחט הרה"ח ר' ישראל שמעון (שי') ז"ל קלמנסון (נלב"ע לא מכבר), והקנקן היה מזכוכית בעיצוב המיוחד כמו בקבוקי היין בתקופה ההיא של חברת 'קדם'.

את הקידוש היה אומר הרבי בלחש, אבל מעניין שבשעה שהיה אומר את הקידוש פתחו את הדלת בחדר הנשים (ראו רק את הדלת פתוחה, אבל זה היה בזווית כזו, שלא היה שייך לראות מה נעשה בחדר שם), עשו זאת כנראה אך מפני הכבוד, מכיון שלא היה שייך לומר שהרבי הוציא את הנשים בקידוש זה, היות וקולו לא נשמע, ובפסות הנשים עשו לעצמן קידוש.

אגב, הרבנית הצ' נחמה דינה ע"ה (אשת הרבי הקודם ז"ע) יצאה בתחילת הסדר של ליל ב' (דומני שזה היה עוד לפני הקידוש) והיות והייתה חרשת ל"ע - דיברה בקול מאד רם, ופנתה לרבי ושאלה אותו, היות ולמחרת בערב (אור ל"ז ניסן) חל היא"צ-הילולא של זקנה (אבי-אביה) כ"ק האדמו"ר מהרי"ן זצ"ל מניעז'ין (בנו של כ"ק אדמו"ר ה'צמח צדק') וכלשונה של הרבנית: "דער זיידע, דער ניעז'נער רב"ה" ושאלה את הרבי מתי להדליק את נר היא"צ - לפני הבדלה או אחרי הבדלה. היות וכאמור הייתה כבדת שמיעה ענה לה הרבי בשפת ידיים: הראה בידו כמי שמחזיק גביע, ועשה תנועה עם היד שמביעה את המענה "אחרי הגביע" כלומר שהיא צריכה להדליק את הנר אחרי הבדלה...

אפרופו הרבנית נחמה דינה ע"ה: בערב פסח התבקשתי לעזור קצת במטבח של הרבנית. אני זוכר אפיזודה שהרבנית הכניסה ביצה לסיר הבישול, תוך כדי שהיא אומרת לי, שהיא רוצה שיהיה מניין אורחים בשולחן, והיות ובפסח א"א לכבד ב'מזונות', היא מכינה את הביצים.

הבחנתי שהרבי אמר קטעים בהגדה עם עיניים עצומות (נדמה לי שזה היה באמירת "נשמת", שאת הקטע הזה היה אומר בדביקות נפלאה ובהשתפכות הנפש גלויה, שלא כידוע כדרכו הק' בדרך כלל להפנים ולעצור את רגשותיו הק'). אבל, מעניין, למרות שעניו הק' היו עצומות - כשהגיע לסיום העמוד - שמת' לב שהוא מעביר

זכיתי להימנות על ה"קבוצה" (קרי, כל שנה נסעה לרבי קבוצה של בחורים אשר שהתה במשך שנה שלימה אצל כ"ק אדמו"ר ז"ע מליובאוויטש). ה'קבוצה' שלנו הה' הסתופפה בבית חיינו מערב פסח תשכ"ז ועד אחרי פסח תשכ"ח, וכך זכיתי בעונתי להיות בארבע "סדרים" של פסח אצל הרבי ז"ע, וזכיתי לעמוד ממש בקרבת מקום למקום מושבו הק' בליל הסדר.

היות וראיתי ושמעתי בשנים האחרונות כמה זכרונות שכתבו או סיפרו אחרים ממה שהתרחש בהיכל קדשו של הרבי בלילות הסדר, הנני בזה להוסיף כמה עובדות, וגם אי אלו תיקונים למה שפורסם, וזאת, לפי מיטב זכרוני בס"ד.

ברם, לפני תיאור ה'סדרים', מעניין לעניין באותו עניין: בשנת תשכ"ח הייתה הפעם ראשונה ששאבית ה"מים שלנו" ע"י הרבי הייתה ע"י 770. (להעיר שהרבי במשך כל חג הפסח אכל ממצות שנאפ בערב פסח אחר חצות היום, אגב איזכור הידור זה זה יצויין, שהאוכל שאכל הרבי במהלך הפסח - בושל כולו עוד לפני הפסח).

בחזית של 770 עשו קידוחים באדמה עד שהגיעו למקור מים חיים, ובמקור הזה השתמשו מאז ל"מים שלנו", וממנו גם המשיכו מים לבריכה של "תשל"ך" דראש השנה (אגב, בספה"ק מבואר שיש שייכות בין שני הדברים. בראש השנה שהעבודה בקן היראה 'משליכים' את העונות למים, ואח"כ בניסן, שוב חוזרים למים, והיות והעבודה של ניסן היא בקו האהבה, וב'תשובה מאהבה' הרי ה'זדונות נעשים לו כזכיות", ואז יוצא ששואבים מים למצות שיש בהם הרבה 'זכיות'...).

הרבי שאב 'מים שלנו' ביום ההילולא של כ"ק אדמו"ר הרשב"ב נ"ע (הנשיא החמישי לבית חב"ד) ביום ב' ניסן, אבל לצערי לא הספקתי להגיע למעמד השאיבה, עקב סיבה מצערת. באותן שעות התקיימה ההלוויה של כ"ק האדמו"ר רבי יעקב יוסף טווערסקי מסקוורא זצוק"ל, וחלק מתלמידי הישיבה השתתפו בלוויה ובראשם משלחת מטעם הרבי עליה נמנו גיסו של הרבי הרב שמרי' גורארי' (הרש"ג) זצ"ל ויבלחט"א, דומני 'החוזר' של הרבי הגה"ח ר' יואל כהן שליט"א, ועוד, עכ"פ עד שחזרנו מוויליאמסבורג כבר שאב הרבי ז"ע את ה'מים שלנו'.

למסור תיאור חווייתי ממה שזכינו לראות במהלך ה'סדרים', זה ממש קשה, כי המחזה האצילי ונורא ההוד והאווירה שכל כולה אומרת מלכות הייתה ממש שלא מעלמא דין, הכל מסביב כולל הריצפה המבויק ונצץ, היית הרגשה של שהייה בקרקלין המלכות כפשוטו. מצד ימין יושב הרבי ז"ע וצורתו הק' מאירה בנהירו דאנפין, בראש השולחן מקום מושבו של הרבי הרי"צ ז"ע כמו בחיי חיתו בעלמא דין (זה הרי ידוע שעד פטירת הרבנית הזקנה מרת נחמה דינה ע"ה א"ח של הרבי הקודם כ"ק הרי"צ ז"ע, היו ה'סדרים' נערכים בדירתו של הרבי הקודם). מצד שמאל יושב החתן השני של הרבי הרי"צ - הרש"ג ז"ל, על השולחן קערית המרק של פסח של 'אבינו הראשון' רבינו הזקן נ"ע 'בעל התניא' (בקטע של "שולחן עורך" כל אחד קיבל מהמרק שבקערית הכסף של ק"ק רבינו הזקן 'בעל התניא' לצלחת שלו. הרבי עצמו נטל ג' כפות), מסביב לשולחן כמניין מקני אנ"ש. ה'חזן' של ההגדה וכן ה'מזמן' בברכת המזון היה הרה"ח ר' יעקב כ"ץ ז"ל משיקאגו, ובנו יבל"א שאל את הארבע קושיות.

ליל הסדר דשנת תשכ"ז היה פעם ראשונה שהיה ריבוי כזה בכמות של מצטופפים ליד שולחן הסדר של הרבי, היות וה'קבוצה' הייתה יחסית, בפעם הראשונה - גדולה בכמות.

כפי שכבר פורסם שהרבי בעצמו סידר את "הקערה" שלו כך זה עפ"י האריז"ל. היה ממש מפליא לראות את זריזות הידיים הק' של הרבי עד כדי אמנות ממש. מעבר לדייקנות הנפלאה, לא ראיתי פירור של איזשהו פריט שיפול או יישמט או ייזרק לצדדין,

דף, משל דפי ההגדה היו 'מצולמים' בראשו.

הרבי מיזמתו לא דיבר מאומה בשולחן הסדר, ואך הגיב וענה לשאלות בענייני נוסח ההגדה (ברך כלל) ששאלו גיסו הגה"ח הרש"ג זצ"ל בין כל כמה קטעים, לעיתים תלוי בנושא המדובר, נפרש חיוך אצילי קל על פניו הק'. בכלל, מחוץ לשאלות/התשובות וקולו של ר' יעקב כ"ץ ה'חזן' של ההגדה, שרר שקט אצילי בחלל החדר, כבהיכל מלך.

אגב, הרבי היה מיסב-משתטח ממש מלא קומתו, כלומר, לא היטה את עצמו בזווית מסויימת, אלא כמעט "שכב" על הכסא השני שעליו היו מונחות הכריות של ההסיבה.

ובאותו עניין: רק לרבי ולרש"ג הכינו כריות להסבה (לשאר המסובים לא הכינו מושבים להסיבה), אבל גם הרש"ג לא היסב, כדן תלמיד בפני רבו (הלא-הוא גיסו הרבי ז"ע), יוצא איפוא שהיחיד שהיסיב בפועל היה הרבי.

זכורני שאת הב' זיתים של המצה אכל ממש במסירות נפש (שהרי לרבי כמעט ולא היה שיניים, לפי המסופר שסבל מכאובים בשיניו יסורים אשר כנראה נטל על עצמו, עד ששיניו נשרו). היו כאלה שראו אפילו דם שנזל כתוצאה מכך. אגב, הרבי במהלך כל השנה היה נוטל ידיים לאכילת פת רק בשבתות, למלווה מלכא ולסעודת ראש חודש, וגם אז אכל מצות, כדי להרגיל את החניכיים לאכילת מצות בפסח....

נחזור לליל הסדר; שבר את המצה לכמה וכמה חתיכות, ו'עטף' אותן בידיו הק' וכך אכל כמות גדולה מאד במהירות רבה. (ובאותו ענין: כוס הקידוש של הרבי הייתה גדולה מעל ומעבר משיעור הגרא"ח נאה, שחסידי חב"ד נוהגים לרוב עפ"י פסקיו).

בזמן אכילת המרור השתעל באופן נוראי (כידוע היה אוכל את הגזע של "החריין" שהיה חריף במיוחד, וכפי שהעיד על עצמו שהוא עושה זאת היות וכך נהג הרה"צ ה'מנחת אלעזר' ממוקאטש, זצוק"ל אותו כמפורסם הרבי מאד העריץ). כך גם באכילת ה'כור' שבר הרבי את המצה לכמה חתיכות ובאמצע הניח את המרור (באופן שכמה שכבות מצה היו מעל המרור וכמה שכבות מתחת למרור) – לפת את כל הכריכה בתוך שתי כפות ואצבעות ידיו וכך אכל, בהסיבה כמובן.

שמי לב שהרבי מעולם לא מניח את ידו שמאלו על השולחן. ורק ב"שולחן עורך" כשאכל את המרק וכדי להגיע לטיפות האחרונות, הרי מתחת לשולחן דחף (באמצעות הבוהן נדמה לי) את הצלחת כדי שהצלחת תהיה משופעת לצורך זה, וכל זה היו 'פנטזים' שלא יצטרך להניח את היד השמאלית על השולחן (יצוין שרק פעם אחת בשנה נעזר הרבי גם בידו השמאלית באכילת מעל השולחן, וזה היה בסעודה של ערב יום הכפורים, כך זה עפ"י האריז"ל, וכך גם נהג אביו של הרבי הרה"ק המקובל רבי לוי יצחק נ"ע).

אם זכורני איננו מטעני, בסוף הסעודה הגישו איזה פרי/קומפוט, והרי אף אחד לא ייטול מהצלחת לפני שהרבי נוטל. אז הרבי נוטל ראשון, כדי אחרים ירגישו בנוח לקחת, ובפועל הוא הניח את זה לידו, ולא אכלו... (את זה כבר סיפרו, שהרבי לא התחיל מעולם לאכול, לפני שכל המסובים קבלו את המנה שלהם). זה שהרבי היה מכסה את מנת הדגים (קציצת 'געפילטע פיש') ממש ב'הר' של מלח, שלא בר-נש יכול ומסוגל לאכול כזאת, זה הרי מן המפורסמות, וכך נהג במהלך כל השנה. פעם שאל אותו גיסו הרש"ג מדוע נוהג כן? וענהו הרבי: וייל ס'איז פשוט גישמאק" (בגלל שזה פשוט טעים....).

אפיזודה נוספת הזכורה לי; אחד מן המשמשים דעתו כנראה הייתה קצת בדיחא ליה, ושירבב אמירה באופן שהגיעה לאזניו של הרבי שבמרק יש... 'קניידלאך' (כידוע שאצל חסידים מאד נזהרים לא לאכול קניידלאך בפסח עקב ההקפדה שלא לאכול מצה, או פירורי מצה שבאו במגע עם מים (גיבראקט)).

הרבי לא היקל ראש ב'בדיחה' הזאת, וביקש להיכנס למטבח ולוודא שאכן אין איזה חשש 'רשויה' ? כמובן, שחיש מהר התברר שלא דוברים ולא יער, והייתה זאת לא יותר מבדיחה (שלא במקומה) בעלמא. ובכן המסובים טעמו מן המרק, אבל הבחנתי שהרבי עצמו לא נגע במרק.... ויהי לפלא.

כשהגיע העת המתקרבת לחצות לילה – סוף זמן אכילת אפיקומן, הרבי ביקש שעון-יד לראות מה השעה. בעל השעון ובעל "החזקה" למסירת השעון היה הת' ישראל שי' שמוטקין (כיום השליח במילווקי), והוא מסר לרבי את השעון. וכאן התחולל מחזה נפלא.

הרבי היה ממש "מתבונן" בשעון דקות ארוכות ומסובב את עיניו הק' אנה ואנה כמי שקשה לו להתרכז.... הייתה הרגשה כאילו יש כאן מאמצים לרדת-לנחות' מאי שם למעלה לתוך גדרי זמן ומקום... (אחרי שנים קראתי על הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זצוק"ל שבזמן שהתפלל היה מחזיק שעון בידו כדי לא להגיע לידי 'כלות הנפש'... אבל כמובן אין מי מאתנו יודע עד מה).

אגב, בזמן אכילת אפיקומן החדר הלך והתמלא גם מתושבי השכונה בחורים ואברכים שסיימו בינתיים את הסדר שלהם. זכורני שמזכירו האישי של הרבי הרב חודקוב זצ"ל היה קצת 'גילפונדיק' אחרי שתיית הארבע כוסות....

פרט מעניין, שבשעה שר' יעקב כ"ץ אמר "אנא ה' הושיעה... הצליחה נא" המסובים ליד השולחן ענו כפי שנהוג שהש"ץ בביהכ"נ אומר והקהל עונה. אלא שהציבור מהשכונה והבחורים (שכבר יצאו ידי חובה ב'סדר' הפרטי שלהם, והצטרפו בשעות הלילה המאוחרות לחזות ב'סדר' של הרבי) – לא ענו, ואז סובב הרבי את ראשו אחורה לקהל, והביע תמיהה באמצעות כף ידו, מדוע גם הציבור כולו לא מצטרף לעניה של "אנא ה' הושיעה נא" כו'.

כפי שכתבתי, שנת תשכ"ז הייתה השנה הראשונה שהיה צפוף שלא כרגיל סביב שולחן הסדר וזאת, עקב מספרם הרב של ה"קבוצה" – הבחורים ה"ישראלים", והדבר הזה גרם למקרה לא נעים. התברר שאחרי תום הסדר עקב בצפיפות הנוראית השולחן קרס (זה גופא היה בבחינת 'מופת' שזה קרה רק אחרי שהרבי עזב את החדר), ושמענו שלרבנית הצ' חי' מושקא ע"ה א"ח של הרבי ז"ע הייתה עגמת נפש מזה וכו' וכו' (והיו שתלו את זה בהיפר-אקטיביות האופיינית ל"ישראלים"), אשר ע"כ הודיעו שלמחרת תהיה כניסה לסדר של הרבי רק אחרי ברכת המזון....

למחרת, הבחורים ערכו את הסדר בחדר האוכל של הישיבה ועשו זאת יחסית שלא בחפזון, היות וידעו שאין מה למהר (בלילה שלפני זה ערכו את הסדר במהירות, באופן שהיו רבים, ואני בתוכם, שנכחו ב"סדר" של הרבי עוד לפני הקידוש).

ברם, אני, ועוד כמה בחורים, משום מה, החלטנו בכל זאת ויהי מה לנסות להיכנס ל"סדר" של הרבי אולי יותר מוקדם. וכך עמדנו במסדרון שמול הפתח של הדירה של הרבי הקודם (שם נערכו, כאמור לעיל, הסדרים של הרבי עד לפטירתה של הרבנית נחמה דינה ע"ה). והנה עוברת במסדרון הרבנית הצ' חיה מושקא ע"ה זוגתו של הרבי והיא מבחינה בקבוצת בחורים שממתינה להיכנס, ואז היא פונה אלינו ואומרת: "הרי דובר שלא נכנסים הערב". אינני יודע אם נהגתי נכון, אבל הייתי 'חצוף' ואמרתי לרבנית: "אבל הודיעו שלקראת 'שפוך חמתך' יהיה ניתן להיכנס...". בתגובה ענתה לי הרבנית; "אשאל את בעלי".... ואז, חזרה הרבנית על עקבותיה וירדה במדרגות לקומה התחתונה לחדרו של הרבי לשאול את הרבי (שעדיין היה ספון בחדרו הק' ומסתמא עסק בהכנות רוחניות ל"סדר").

לאחר איזה זמן חזרה הרבנית הצ', עברה לידינו ולא אמרה מילה, אלא כשהיא נכנסה לדירת הרבי הרי"צ היא השאירה את הדלת פתוחה... הרמז היה ברור, ולמותר לציין, שחיש מהר היינו "בפנים".... ואמנם היינו ציבור קטן יחסית שנכח בסדר, ורק מאוחר יותר התחיל החדר להתמלאות....

כפי שידוע בזמן שהרבי החזיר בסיום ה'סדר' את היין מ'כוס של אליהו' לקנקן (וזה היה סדר עבודה שלם, מכוס של אליהו לגביע של הרבי, לקנקן, ושוב חוזר חלילה לכאן ולכאן, כל זה ארך זמן ממושך, ודומני, שאף אחד לא תפס את הסדר בזה) במהלך שפיכת הכוס של אליהו לקנקן שרו כמנהג חב"ד "א-לי אתה ואודך" ואח"כ המשיכו בניגון זה תוך כדי ריקוד סוער שנמשך ב"זאל" (באולם) הקטן למטה (ובאותו עניין יש להעיר שרבי לא היה כל כך ניחא לו שרקדו למטה, כי זה היה גורם לעתים שכתוצאה מחבטות הריקוד ברצפה - ארון הקודש יתנוודד).

בלילה השני של הסדר, לאחר סיום הסדר 'למעלה' בדירתו של הרבי הקודם - ירד הרבי בסביבות השעה 1:00 לזאל (לאולם-לבית המדרש) הגדול למטה, פניו הק' מאירות ובוהקות כתלג חיזור והתיישב במקומו בשולחן ההתוועדות (כמובן ללא טעימה או אמירת 'לחיים' כי זה היה לאחר אכילת 'אפיקומן'), וככה במשך כמה שעות אמר ביאורים על ההגדה, כשעיניו הק' עצומות. כך, עד השעות הקטנות של לפנות בוקר. אשרי עין ראתה זאת.

עובדות חיים

שלחתי אלי? - רדיפת היהודים, שמוכרח לבוא לפני הגאולה, הלא יכולה היתה לבוא גם בלעדי ביקורי אצל פרעה. (במשנת רש"י - פר' שמות)

גדול שמודדים

בשעת עריכת הסדר, בשנת תרכ"ה, אצל הרה"ק ה"צמח צדק" מליובאוויטש זי"ע"א (יומא דהילולא י"ג ניסן), כשהגיעו ל"יחץ", לקח אחד המסובים את שני חצאי המצה ומדד איזה מהם גדול יותר, כדי להציפנו לאפיקומן. אמר הרבי: "גדול שצריכים למדוד אותו, הקטן גדול ממנו", נכדו הרה"ק הרשב"ב מליובאוויטש זי"ע"א, שהיה מסב באותו סדר אצל זקנו, והוא אז ילד כבן חמש, אמר לאחר זמן, בימי רבנותו: מאז ואילך נקבע בי רגש של מיאוס לגדול ש"מודדים" אותו.

◇ חד גדיא ◇

מנהגו של רבינו החתם סופר זי"ע היה לספר בליל פסח סיפור שקיבלה מרבו המובהק הכהן הגדול רבי נתן אדלר זי"ע על הגאון רבי יונתן אייבשיץ זצ"ל.

באחד מן הימים בתקופה בה הייתה החילוקי דעות בינו לבין הגאון רבי יעקב עמדין נסע הגאון רבי יונתן מביתו לעיר אחרת, והיה אחר ימי הפסח, ועל אם הדרך סר ללון בבית מלון אורחים, ופגע שם באנשים פחותי ערך אשר דיברו עליו סרה, והם לא הכירוהו ויחשבו אותו לעובר אורח פשוט, ויפנה אליהם בשאלה על הפיוט "חד גדיא", הלא החתול טרף את הגדי דבין אבא בתרי זוזי, וא"כ טוב עשה הכלב שנשכו על עול כפפו, ולא טוב עשה המקל שהכהו, ויפה עשה האש ששרפו, ולא צדקו המים שכבו את האש, וטוב עשה השור ששתה למיא, ולא טוב עשה השוחט ששחטוהו, וצדק מלאך המות שהמית לשוחט, ולבסוף בא הקב"ה ושחטו למלאך המות, והלא לפי החשבון צדקו דרכי המלאך המות.

הבינו הם מקושייתו כי מתחפש הוא מהם ואדם גדול הוא, ע"כ הפצירו בו שיגלה להם התירוץ. ויען ויאמר להם אכן הגדי והחתול יש להם ריב ביניהם, מ"מ יסדרו הדברים בינם לבין עצמם, אבל מהכלב מי ביקש מידו משפט, ע"כ לא נכון עשה הכלב, וטוב עשה המקל שהכהו, ולא טוב עשה האש ששרפו, והמים שצדקו שכבו להאש, ולא צדק השור ששתה למיא, וטוב עשה השוחט ששחטו, ולא צדק מלאך המות בשחטו להשוחט, וע"כ לעת"ל ישחוט הקב"ה למלאך המות הוא היצה"ר. הוסיף לאמר להם, ומזה תבינו שאם שני גדולי תורה יש להם ריב בינם לבין עצמם, אתם אנשים פשוטים מה לכם להתעבר על ריב לא לכם, ויפייסוהו ושתקו ולא דיברו עוד, והגאון רבי יונתן נסע לדרכו לשלום.

(ספרא דמלאכא - אמרות ועובדות החת"ס)

לארה"ב מרוב מחסור הפרנסה, א"ל הטשורטקובער אברכך בברכת הדרך, אבל שליחות אחת אבקש לשלוח על ידך, שתמסור 'פריסת שלום' אל האלוקים של ארה"ב. נחרד האיש ושאל את הרבי וכי יש ח"ו שתי רשויות... והרי הקב"ה יחיד הוא בעולמו, ואותו קוב"ה שברא ונמצא בארה"ב, אף הוא נמצא כאן בטשורטקוב, ברחבי אירופה ובכל פינה נידחת שבעולם. א"ל הרבי, אכן, לזאת כוונתי, מדוע תדמה בנפשך כי בארה"ב תצליח בפרנסה יותר מכאן, הרי אותו הבורא שיפרנס אותך בארה"ב, בידו לפרנס אותך כאן באירופה. ואגב, הלה אכן לא נסע, וניצלו חייו, כי היה לו כרטיס לאנייה הנקראת 'טיטאניק' ששקעה באותה הנסיעה למצולות ים.

(באר הפרשה)

◇ לשנה הבאה בירושלים הבנויה ◇

מסופר, כי שנה אחת בליל הסדר בעת הגיע הרה"ק רבי יואל מסאטמאר זי"ע לאמירת "לשנה הבאה בירושלים", שאל: למה מבקשים שרק לשנה הבאה נהיה בירושלים, הרי אנו מאמינים ומשתוקקים שבכל רגע יכולה להיות גאולתנו ופדות נפשנו? אלא תירץ תירוץ נפלא ואמר: הנה, כשהיו מונים את השנים למלכים (כדאיאת במשנה באחד בניסן ראש השנה למלכים), היו מונים את מנין השנים מעת שהתחיל המלך למלוך, וא"כ כשיתגלה מלך המשיח, אז יתחילו למנות שנה חדשה מאותו רגע שיתגלה וימלוך עלינו. לכן אנו מבקשים: "לשנה הבאה בירושלים הבנויה", כלומר, גם אם יבוא היום מלך המשיח, זה כבר יהיה שנה הבאה, כי יתחילו למנות את השנה מעת ביאתו.

וַיֵּשֶׁב מֹשֶׁה אֶל ה' וַיֹּאמֶר ה' לְמַה הָרַעְתָּה לְעַם הַזֶּה לְמַה זֶה שָׁלַחְתָּנִי (פרשת שמות ה, כב).

הרה"ק הרבי ר' העניך מאלכסנדר הסביר פסוק זה בסיפור מעשה כדרכו בקודש.

יהודי כפרי, בור ועם הארץ גמור, לא ידע כיצד עורכים את ה'סדר' של ליל פסח, משהגיע ליל הסדר שלח את נוות ביתו אל השכן, לראות כיצד הוא עושה את ה'סדר נאכט', למען ילמד וידע אף הוא מה עליו לעשות. משנכנסה לבית השכן מצאה אותו עומד ומלקה את אשתו בשוט. היתה סבורה שכן עורכים את הסדר ונתיירה להגיד זאת לבעלה, חזרה לביתה ומילאה פיה במים.

לשווא עמל הכפרי להוציא מפיה את סודה, כי כאילם לא הוציאה הגה מפיה, לבסוף פקעה סבלנותו של הכפרי, נטל שוט והחל להלקותה. אז פתחה פיה ונצטעקה: אם יודע ידעת בעצמך כיצד עורכים את הסדר, למה איפה שלחתי לברר זאת אצל השכן...?

הוא אשר אמר משה רבינו לפני הקב"ה, הלא אתה ידעת את אשר יעשה פרעה בעקבות שאבקר אצלו, ולמה איפוא

◇ כל חמירא וחמיעא דאיכא ברשותי... ◇

הרה"ק רבי ברוך ממז'יבוז' זצ"ל, כשהיה מגיע לקטע זה, היה עומד ומתחטא לפני בוראו, וכך היה אומר: "כל חמירא וחמיעא דאיכא - ברשותי, כל חמץ הקיימים בעולם - ברשותי", בשלי הם, אני האשם בקיומם. "דחמיתיה" - כמדומה אני שהבחנתי בחמץ רע זה, ואולם באמת - "דלא חמיתיה", אין אני מרגיש בו כראוי, שהרי חשוב אני בעיני עצמי צדיק, "דבערתיה" - חושב אני שכבר ביערתי אותו, אך לאמיתו של דבר - "דלא בערתיה" עדיין חמץ זה קיים. אף על פי כן, ריבונו של עולם, הריני מפיל תחינתי לפניך "לבטל ולהווי הפקר", יהא בעינך כאילו אינו קיים כלל.

אפילו עני שבישראל לא יאכל עד שיסב

ולא יפחתו לו מארבע כוסות של יין (פסחים צט ע"ב) כמה ימים קודם חג הפסח עצרה מכונית ליד ישיבתו של הרה"ק רבי יוסף-צבי דושינסקי, בשעה שזה עמד ומסר שיעור לתלמידיו. בפתח נראתה דמותו של 'הרב מטפליק', רבי שמשון-אהרון פולונסקי. בלי אומר ודברים נגש אל ראש הישיבה וקרא: "רבי! יש אביונים שאין להם מאומה בעבור צורכי הפסח - לא מצה ולא ארבע כוסות. מכונית מחכה לנו בחוץ. ניסע יחדיו אל כמה גברים ונאסוף כסף בעבור העניים". "הלא אני עומד באמצע השיעור!", תמה הרב דושינסקי. "בטוח אני שאתם תמסרו עוד שיעורים רבים, אבל אותם יהודים, מה יאכלו בחג!", השיב הרב מטפליק. למשמע הדברים ירד הרב דושינסקי מהדוכן ויצא עם הרב מטפליק. (שיחת השבוע)

◇ השתא הכא... ◇

מעשה אצל ה' בית ישראל' זי"ע, שבשנה אחת טרם פשט את ה'קיסל' פנה אל המסובים ואמר 'היום לובשים את ה'קיסל' ואחר הסדר פושטים אותו, אך דעו נא - יבוא יום שמלבישים בגדי לבן ולא יפשטוהו עוד...!' (באר הפרשה)

רם הודע כי לך היום אף לך הלילה

כה ביאר הרה"ק רבי יעקב מפשעווארסק זי"ע כי הנה מבקשים אנו מהבורא, רם - הקב"ה הרם על כל רמים, אנא ממך הודע אותנו, שנכיר הטיב שכאשר אנו מהלכים במחשבה כי לך - שהכל מידך ה', וכל המפעל שלך הוא, אזי אנו במצב של יום, כלומר שאנו רואים את האמת לאשורו, כאור יום המאיר, אבל אם ח"ו נהלך במחשבה שאף לך - כלומר שאנו עושים והקב"ה גם עושה - והוא עוזר ומסייע אותנו, אז אנחנו במצב של לילה. ..

◇ אחד אלוקינו בשמים ובארץ ◇

סיפר הגאון רבי יעקב גאלינסקי זצ"ל, שבשנים קדמוניות בעת ישיבת רבים מאחינו בני ישראל בארצות אירופה, נכנס יהודי אל הרה"ק מטשורטקוב זי"ע לקבל ברכת פרידה, כי בדעתו לעקור דירתו

נעימות החיים

עצמם כשהם מחותנים, הבן שלו התחתן עם הבת שלו, והחתונה היתה שמחה ומאושרת, בהמשך גם נולדו נכדים, ב"ה משפחה לתפארת!!!

"אחרי שנים אחדות שכך כעסו של יעקב, הוא התגעגע לאווירה המשפחתית שחש בביתו של יצחק, הקרח ביניהם החל להישרר ושוב הם הפכו לחברים טובים ויעקב חזר להיות אורח תדיר בביתו של יצחק.

"בהתאם לכך הוא כמובן הודיע לאברהם שהוא משנה את הצוואה ומחזיר את הרצון המקורי שלו, שהירושה שלו תתחלק בין שניהם שווה בשווה.

"הוא אכן הלך לנוטריון וכתב צוואה חדשה, שלישית במספר, שבה הוא מחלק את כספו בשווה בין אברהם ויצחק. לאחר מכן נתן עותק לכל אחד מהם ושלוש על ישראל."

הוא הרגיש שהרגליים שלו רועדות

"לא יצאו ימים מרובים, ויעקב שכבר היה מבוגר יחסית, הלך לבית עולמו בהותירו אחריו שני חברים ושלוש צוואות..."

"יצחק הבין בפשטות שהצוואה השלישית היא הקובעת ולא חשב שאברהם יחשוב אחרת. הוא ניגש לבית המשפט כדי להפקיד אותה על מנת להוציא צו ירושה מסודר, ולהפתעתו בהגיעו לבית המשפט גילה שבערימת המסמכים שלפני הפקידה, מבצבצת צוואה נוספת של יעקב מיוזענו... הוא ביקש רשות להציץ לרגע, ולחדרתו גילה שאברהם הגיש את הצוואה השניה כאילו לא ידע על קיומה של השלישית. הוא הבין שהפיתוי הכספי גרם לשותף הוותיק שלו לנסות להניח את ידו על הירושה של יעקב במלואה.

"בעיני רוחו כבר ראה מה הולך לקרות פה, בית המשפט יקרא להם לבירור כדי לבדוק למה יש שתי צוואות, אברהם יטען שהצוואה השלישית היא זיוף והשנייה היא הנכונה, וביניהם יתנהל משפט מלא שטנה, זה בוודאי ישפיע לרעה גם על הזוג הצעיר – הבן והבת שלהם שנסואים באושר כבר כמה שנים ועכשיו ייקלעו לסכסוך מכוער המתנהל בין ההורים של שניהם, כל הקהילה מסביב תהיה מעורבת, יהיו שני מחנות אלו שתומכים באברהם ואלו שתומכים ביצחק, זה הולך להיות מאוד מאוד מלוכלך... ה' ישמור ויצייל!"

"הוא הרגיש שהרגליים שלו רועדות, הוא לא מצליח להשתלט על הרעד. בהחלטה של רגע לקח אתו את הצוואה, ובמקום להפקיד אותה בבית המשפט הוא רץ הביתה והחביא אותה מעל הארון הגבוה.

"לאחר מכן החליט שהוא בורח, הרים טלפון והחל לחפש טיסה קרובה, ופתאום הוא נזכר שיש לו איזה בן דוד שבדיוק מחתן את בנו מחר בערב בארץ ישראל, בלי אומר ודברים הזמין כרטיס טיסה לארץ, וכעבור זמן לא רב כבר ישב על המטוס.

"כל הדרך היתה רוחו סוערת, הוא רתח מכעס על אברהם שכך בגד בו אחרי שנות שותפות רבות כל כך, מה גם שברור הדבר שיעקב היה בן בית אצלו הרבה יותר, ואם כבר כל הכסף צריך ללכת לצד אחד, זה צריך להיות לצד שלו. מצד שני, רחמנות על הזוג הצעיר, איך אפשר לעשות להם דבר כזה. ובכלל, כל העסק שלהם עומד להתפרק בקול רעש גדול, זה יהיה נורא ואיום. מה עושים???"

מעשה היה בשני חברים שלמדו יחד בישיבה בארה"ב, לצורך העניין נקרא הם אברהם ויצחק, אף שאין אלו שמותיהם.

"הם גדלו, עלו לישיבה גדולה ביחד, התחתנו פחות או יותר באותה התקופה והקימו בתים בישראל. כמה שנים אחרי החתונה אחד מהם רצה להקים עסק, והציע לחברו להיות שותף עמו, וכך הפכו שניהם לבעלי עסק קטן בשותפות. ההצלחה האירה להם פנים בסייעתא דשמיא, ובתוך שנים אחדות כבר היו השניים אנשי עסקים מכובדים מאוד.

"במשך הזמן הם יצרו קשר עם אדם שלישי, נקרא לו 'יעקב' לצורך הסיפור, והם עשו איתו עסקים בתדירות גבוהה. יעקב היה מבוגר מהם בכמה עשרות שנים, אבל למרבה הצער לא היה נשוי, הוא היה גלמוד וערירי, אבל כסף לא חסר לו.

"השניים קירבו אותו מאוד, אירחו אותו בבתיהם, עד שלבסוף הוא הציע להם להצטרף אליהם לשותפות והם הסכימו. הם הפכו לשלושה שותפים, ויעקב הפך ממש לבן בית אצל אברהם ובמיוחד אצל יצחק, הוא היה מבלה בביתו כמעט כל יום, מספר לילדים סיפורים, עוזר לגברת עם הקניות, במיוחד בשבתות היה מתארח אצלו בקביעות ולפעמים הלך גם לאברהם.

"יום אחד הגיע יעקב שכבר היה די מבוגר ואמר לשני חבריו הצעירים, הנה נא זקנתי, אין לי משפחה קרובה ואני לא רוצה שכספי הירושה שלי ילכו לאנשים שאני לא מכיר, לכן אני רוצה לכתוב צוואה שבה אני מוריש את כל כספי לשניכם, תתחלקו בכסף שלי שווה בשווה. השניים מאוד שמחו, וכמובן איחלו ליעקב אריכות ימים ושנים.

"תקופה לאחר מכן אירע מעשה שטן, ויעקב שהגיע לביתו של יצחק שם לב לעציץ חדש המפאר את סלון הבית. הוא שאל מה זה, והילדים אמרו לו שאמא קנתה את העציץ והציבה אותו בפניה זו של הסלון. יעקב אמר שזה לא נוח לו, בפניה הזאת הוא אוהב לשבת כשהוא קורא עיתון, הוא לקח את העציץ והעביר אותו לצד השני בהסבירו ששם זה אפילו יותר יפה.

"הגברת חזרה הבית וראתה שמישהו העביר את העציץ, היא שמעה מי עומד מאחורי המעשה והסבירה ליעקב שזה לא מקובל עליה, היא חושבת שכשהעציץ נמצא פה זה יותר יפה, ואם הוא אוהב לשבת כאן, אפשר להזיז את העציץ קצת הצידה ולאחר מכן להחזיר אותו, אבל כשזה נמצא בצד השני זה מאוד לא נוח לה.

"יעקב נעלב עד עמקי נשמתו, ואמר שהוא מבין שהוא כבר לא אורח רצוי בבית, יצא בחמת זעם ולא הצליח לסלוח לגברת על מעשיה. כשהוא ראה שיצחק לא 'מעמיד אותה במקום' על התנהגותה, הסיק מכך שגם הוא שונא אותו ובעקבות כך הפסיק לבקר בביתם. אחרי תקופה גם קרא לאברהם, הלך איתו לנוטריון וכתב צוואה חדשה שבה הוא מוריש את כל כספו לאברהם, ואפילו לא אגורה אחת ליצחק.

"כמובן שיצחק ידע על כך, אבל לא היתה לו שום אפשרות או סיבה להתנגד. הכסף שייך ליעקב וזכותו לעשות בו כראות עיניו. כמובן שאין לו שום סיבה לכעוס על אברהם שלא בחר בכך, וממילא החיים שלהם המשיכו להתנהל כסדרם, העסק המשיך לפעול ובין יצחק ויעקב היה מעין 'שלוש קר', הם לא רבו, אבל גם לא היו חברים גדולים.

"בינתיים גדלו ילדיהם של אברהם ויצחק, וביום מן הימים הציע מי שהציע שהם ישתדכו ביניהם, וכך מצאו אברהם ויצחק את

"הוא נחת על אדמת ארץ הקודש, ובלי לדעת לאן מועדות פניו, עלה על מונית. הנהג ראה יהודי חרדי ושאל אותו "לאן? לבני ברק???", השיב לו יצחק כן, בני ברק זה בסדר...

"בדרך לבני ברק חשב לעצמו, הרי זו עיר מלאה חכמים וסופרים, אולי אפנה לאחד מגדולי התורה שיורה לי כיצד לכלכל את צעדי, לאחר מחשבה נוספת אמר לנהג, "תברר איפה גר הרב ואזנר וקח אותי לביתו."

"בשעה תשע וחצי בערב, בערך, עמדו רגליו על מפתן דלתו של הרבי זצ"ל. הרבנית פתחה את הדלת וכששמעה שהוא רוצה לדבר עם הרב, השיבה לו כפי שהשיבה לרבים אחרים שבאו בשעות הללו: "עכשיו כבר מאוחר הרבי כבר לא מקבל קהל, תבוא מחר בשעות מוקדמות יותר."

"יצחק התחנן על נפשו: "באתי מאמריקה, לכאן הגעתי ישר משדה התעופה, אני חייב לדבר עם הרבי, אנא.!!!"

"בדרך כלל הרבנית היתה עומדת על המשמר ושומרת מאוד על שעות המנוחה של הרבי שסדר היום שלו היה מאוד מאוד קפדני, אבל היא שמעה את הנחיצות והבינה שפה מדובר במקרה חריג מאוד, ולכן ניגשה לרבי ואמרה לו שיש יהודי שעומד בדלת וממש מתחנן להיכנס, זה נראה מאוד דחוף. כמובן שהרבי הסכים לקבל אותו."

"יצחק נכנס פנימה, והחל לספר את סיפורו, מהחל ועד כלה, כשכל הזמן הרבי מקשיב לו ברוב קשב. כשסיים את הסיפור, הוא תלה ברבי עיניים שואלות ואמר: ילמדנו רבינו! מה אני אמור לעשות עכשיו? אני לא יודע להיכן אפנה וכיצד להתמודד עם הדבר הזה שנפל עלי בפתע פתאום.!!!"

"נענה הרבי ואמר לו, הסכת ושמע! מאחר ואני דיין, אני מכיר את הדינים והחוקים של משפט הצוואה, ולכן אני אומר לך בפה מלא שאם הסיפור הוא כפי שאתה סיפרת לי אותו, זה לא הולך להיות מסובך. אתה תגיש את הצוואה, תראה את חתימת הנוטריון בית המשפט יבדוק את זה ומהר מאוד יקבעו שזאת הצוואה האחרונה והיא הקובעת, כשכל מה שנכתב לפנייה בטל ומבוטל. זה לא אמור להיות מסובך!

"אבל אם אתה שואל אותי, אני אומר לך שמוותור לא מפסידים. אני מציע לך לשקול את האופציה הזאת. זכותך לעמוד על שלך ולדרוש את קיום הצוואה ככתבה וכלשונה, אבל אני אומר לך שוב, מוותור לא מפסידים."

"יצחק אמר לרבי, "אז בעצם הרבי אומר לי לוותר על הכל???" "חס ושלום", אמר לו הרבי, "אני אגיד לך לוותר על משהו ששייך לך? מה פתאום, זה שייך לך כדת וכדין. אני לא אומר לך לוותר. אני רק אומר לך שמי שמוותר אף פעם לא מפסיד.!!!"

"אם כך, אני מצהיר בזאת שאני מוותר על הכל ואני לא אגיש את הצוואה לבית המשפט", אמר. חיוך גדול עלה על פניו של הרבי, ששמח מאוד לשמוע על כך, ובירך אותו בכל לב שיראה ברכה רבה בכל אשר יפנה ויצליח בכל דרכיו.

"הוא הושיט לרבי את ידו לברכת פרידה, ויצא. משם פנה לחתונה של בן הדוד שלו, ושם הוא רקד בשמחה יתירה, שמחה של התרת הספיקות. הבן דוד לא הבין מה קרה הוא בא במיוחד עבורו מארה"ב, הם לא בכזה קשר אמיץ, ומה פשר הריקוד הנלהב שלו, אבל נו נו, אם הוא בא ושמח זה בטח טוב.

"למחרת היום חזר יצחק לארה"ב, וכשנכנס הביתה אשתו שואלת אותו: "אולי עכשיו תסביר לי מה קרה לך שפתאום נסעת לארץ ישראל בהחלטה של רגע? זה לא אופייני לך.?"

"תיכף אסביר את הכל", אמר יצחק לרעייתו, "אבל לפני זה אני חייב לעשות משהו. הוא הדליק את הגז בכיריים, טיפס על כסא, הוריד את הצוואה שהיתה על הארון, ו... שרף אותה עד אפר, כשאשתו עומדת ומסתכלת עליו בעיניים פעורות, לא מבינה מה עובר עליו ומה הוא שורף פה מסמכים שהיא בכלל לא ידעה על קיומם.

"אחרי שסיים לשרוף את הצוואה הוא סיפר לאשתו את כל הסיפור, ואמר לה: "הנוטל עצה מן הזקנים אינו ניזוק, אני עשיתי מה שגדול הדור אמר לי לעשות ואני בטוח שהברכה שלו תלווה אותנו מכאן ולהבא."

כשהגיעו לשם, אחרי התפילה ניגש חברו של יצחק לרב ואזנר

"למחרת הוא המשיך לבוא לעבודה כרגיל, בית המשפט אישר את הצוואה השנייה שהגיש אברהם וכל כספו של יעקב הפך להיות כספו של אברהם, בזמן שיצחק מבליג ולא אומר מילה. אברהם נדהם מכך שהוא קיבל את הכסף בלי שום מאבק משפטי, אבל הם לא דיברו על זה, וכעבור זמן מה דרכיהם נפרדו, היה ביניהם חוסר אימון והם כבר לא יכלו לעבוד יחד. הם חילקו את העסק בצורה הוגנת, וכל אחד מהם פנה לעסקים באופן עצמאי.

"כעבור עשר שנים הציע אחד מחבריו של יצחק שיבוא עמו לנופש בקיץ באוסטריה. יצחק הסכים, וכך נסעו שתי המשפחות לאוסטריה שם היה נופש מרוכז לציבור חרדי עם מזון בכשרות מהודרת וכל התנאים המתאימים למשפחה חרדית.

"בעודם שוהים שם הם שמעו שהרב ואזנר נמצא בעיירת נופש סמוכה, והחבר של יצחק שהיה מתלמידיו של הרב ואזנר הציע לו לבוא עמו להתפלל שם מנחה מעריב יחד עם הרבי. יצחק לא סיפר לאף אחד על הסיפור עם הצוואה ועל הפגישה עם הרב ואזנר, וגם עכשיו המשיך לשמור על שתיקה בנושא. כמובן שהוא ששמח על ההזדמנות לפגוש את הרב ואזנר אחרי שפגש אותו קודם לכן רק פעם אחת, באותו ערב גורלי.

"כשהגיעו לשם, אחרי התפילה ניגש חברו של יצחק לרב ואזנר ששמח לקראתו וקבלו בשלום עליכם לבבי' כמו שהיה מקבל כל תלמיד. לאחר שיחה קצרה הציג החבר את יצחק, ולהפתעתו הרב ואזנר הכיר אותו: "אתה מספר לי מי זה היהודי הזה? הרי אני מכיר אותו!", אמר הרב ואזנר. שניהם נדהמו, היהודי הזה לא הבין למה יצחק לא סיפר לו שיש לו היכרות עם הרב ואזנר ויצחק עצמו היה המום מכך שהרב ואזנר זוכר אותו אחרי שנפגש איתו רק פעם אחת וכבר חלפו מאז עשר שנים... "אבל הרב ואזנר לא רק שהוא ידע במי מדובר אלא שהוא גם זכר את הסיפור כולו. הוא אמר ליצחק: "נו ר' יצחק, תגיד לי, מוותור מפסידים משהו.???"

"נענה יצחק ואמר: "שמעתי בקול הרבי וזכיתי להצלחה מיוחדת במינה. באותה עת הייתי יהודי נכבד עם רכוש של כשישה מיליון דולרים, הצוואה של יעקב היתה אמורה להכניס לי אולי שלושה או ארבעה מיליונים נוספים, ואכן ויתרתי עליה. אבל היום, עשר שנים אחרי, רכושי עומד על כ-60 מיליון דולרים, פי עשר ממש שהיה לי אז, ואני יודע בוודאות שזה קרה רק בגלל ששמעתי בקול הרבי והחלטתי לוותר. ב"ה הילדים שלנו נשואים באושר ועושר ולא יודעים בכלל על מה שקרה בין ההורים, החיים שלנו נעים על מי מנוחות, וגם ממוני התברך מאוד בזכותו אותו הוותור."

"נו, הרי זה מה שאמרתי לך", השלים הרבי את דבריו, "מלוותר לזולת, לא מפסידים.!!"

◇ צדיק גוזר והקב"ה מקיים ◇

אזהרות אלו שמעולם לא נשמעו כיוצא באלו מפיו של הרה"ק מנשכיז היו לפלא גדול באזניו של המשמש. הלילה הזה הוא ליל שימורים, והנה במקום שהרבי יערוך את שולחן ליל הסדר כהרגלו ברוב פאר והדר, הוא מסתגר בחדרו ומשמיע אזהרות שונות ומשונות אודות איסור הכניסה לחדרו ואודות אורחים שאולי יבואו לפקוד את היכלו.

חלפה שעה קלה וגוו של המשמש בקודש החל להצטמרר: האורחים שאותם הזהיר הרבי שלא להכניס החלו להגיע בדיוק לפי הסדר המדויק שהודיעו הרבי, ואף דבריהם אליו היו כדברים אשר הודיעו הרבי מראש.

תחילה הגיעו ובאו שני אנשים הדורי פנים, בעלי זקן צחור היורד על פי מידותיהם, לבושים בבגדי שיראין כמנהג החסידים ולראשם אדרת שיער נאה. מבקשים הם להכנס אל הצדיק ולקבל ממנו ברכת שלום עליכם. אלא שתיכף ומיד קפץ המשמש ואמר להם כי הרבי סגור ומסוגר בחדרו, אין יוצא ואין בא ואין שום אפשרות להכנס לחדרו או לראותו. ניסו החסידים לבקש פעם ופעמיים, אך משראו כי המשמש עומד על שלו כחומה בצורה, פנו ויצאו כלעומת שבאו.

משיצאו הללו נכנסו ובאו שני אדונים נכבדים, שהיו נראים כפריצים וכרוזנים, לבושים בבגדי פאר והדר, ופנו אל המשמש בבקשה שיכניסם אל הרבי. לא היסס המשמש והודיע להם כי הדבר נבצר ממנו, שכן הרבי הזהירו לבל יהיו אף אדם להכנס לחדרו. החלו אותם אדונים לשכנעו בהטבות שונות ומופלגות שיקבל מהם אם רק יניח להם להכנס אל הרבי. לנגד עיניו הם שלפו צרור מלא במטבעות זהב ואמרו לו כי יודעים הם שהיום 'יום טוב ראשון של פסח' ואסור לו לנגוע בממון, אולם באם יכניסם אל הרבי הם יניחו לו את כל הצרור הזה בקרן זזית מוסתרת ובמוצאי יום טוב יוכל לקחת את הזהב לעצמו. המשמש המשיך לסרב בתוקף, ואילו הם ניסו את כוחם גם באיומים שונים, ומשראו כי המשמש נחרץ בעמדתו פנו לדרכם ויצאו החוצה.

השקט שב לשרור בבית הרבי לדקות מספר, עד שלפתע נפתחת הדלת בקול רעש ואל הבית נכנסו גנרלים בכירים, לבושים במדי צבא מפוארים ועטורים במדליות רבות, חגורים מתניהם בחרבות נוצצות, וכל כולם אמר כבוד. הגנרלים אפילו לא הסתכלו אל המשמש אלא פנו תיכף אל חדרו של הרבי וביקשו להכנס. המשמש הרועד ממראה אנשי הצבא, זיהה תיכף כי אחד מהם נושא את מדי הצבא הרוסי ורעהו את מדי צבא הפולני, ונעמד כחוצץ בינם לבין דלת הרבי.

הגנרלים שלא היו רגילים לראות אדם העומד בדרכם ביקשו ממנו לזוז תיכף ומיד ולא להפריעם להכנס אל הרבי, אולם המשמש אזר חיל ואמר להם כי הרבי פקד עליו שלא לתת לאף אדם להכנס אל חדרו ואף לא לדפוק על דלתו, ולכן הוא מבקש מהם לעזוב את המקום על אתר. תחילה ניסו הגנרלים לשכנע את המשמש בדרכי נועם, הם הסבירו לו שכל בואם הנה הוא לטובת עם ישראל, ובוודאי על שכמותם לא התכוון הרבי באוסרו להכנס. לאחר מכן הציעו לו הגנרלים ארנק עמוס בשטרות מרשרשים ועוד שלל מתנות יקרות ונדירות ושכיות חמדה מאוצרות מלכים, אולם משסירב המשמש לכל זאת הם התחילו לנופף מולו בחרבותיהם ולהזהירו כי מרה תהא אחריתו אם לא יפתח בפניהם את הדלת של הרבי, או למצער ידפוק על הדלת ויודיע לרבי כי הם באו לבקרו.

שנה אחת עם סיום תפילת ערבית לביל יום טוב ראשון של פסח, פנה הרה"ק רבי מרדכי מנשכיז זיע"א (היא"צ בח' ניסן) אל בניו הצדיקים ואמר להם כי הוא מבקש מהם עתה לעסוק בתורה וללמוד בהתמדה, מאחר ויש לו עניין חשוב ונעלה מאוד לעסוק בו ועדיין אין הוא יכול לפנות לעריכת הסדר, ולפיכך מבקש הוא מהם לבל יבטלו את הזמן ומיתונו לו לחינם שכן זה עתיד לארוך זמן רב, וכשיעלה לפניו לערוך את הסדר הוא כבר ישלח להודיע להם.

בקשה זו הייתה לפלא גדול בעיני בניו הצדיקים כיון שדרכו של אביהם הרה"ק מנשכיז הייתה ידועה להם תמיד, למהר מאוד אחר התפילה לביל הסדר כדי להקדים ולקדש בשעה מוקדמת ולסיים את עריכת הסדר מבעוד מועד בשעה שיוכלו לאכול את האפיקומן עוד קודם חצות הלילה. כמובן שהבנים לא הרהרו אחר רבם ואביהם ופנו לעסוק בתורה כבקשתו.

לפני שהסתגר הרה"ק מנשכיז בחדרו הוסיף וקרא למשמשו בקודש, הוא המופקד לעמוד בשער המלך ולהכניס את החסידים דורשי עצה ותושיה אצל הצדיק, והודיעו כי צריך הוא עתה להסתגר בחדרו, ובשל כך עריכת ליל הסדר תתמהמה. לא זו אף זו, הוסיף הרה"ק מנשכיז והזהיר את המשמש באזהרה גדולה, לעמוד על המשמר ביתר שאת וביתר עוז לבל יהיו אדם להכנס אל חדרו, ויהי מה. רשאי אתה לומר לכל מי שיתפלא על סירובך כי מצווה ועומד אתה ממני על כך, והרי זה ללא יוצא מהכלל.

לא נחה דעתו של הרבי והוא המשיך להורות למשמש בפרוטרוט ככל אשר יעשה בכל מקרה אשר יקרה: גם אם יגיעו לכאן חסידים ואנשי מעשה מרחוק או מקרוב, גם אם הם כאלה המסתופפים בצילי ועושי רצוני, ויבקשו להכנס, אל תניח להם בשום אופן; גם אם יבואו לכאן פריצים עשירים ונכבדים ויבקשו לחלות פני, תדחה אותם בתוקף, הגם שיאמרו שזה עניין נחוץ הנוגע לכל כללות ישראל; וגם אם יבואו לכאן אנשי צבא בכירים, גנרלים משכמם ומעלה, הן ממדינת רוסיה והן ממדינת פולין, ויבקשו להכנס לחדרי, אל תסכים להם.

ואתה דע לך, הוסיף הרה"ק מנשכיז והזהיר את המשמש, כי בקשות אלו יכולות להיות מלווים גם בשוחד וגם באיומים, כך שגם אם ירעיפו עליך מתנות נכבדות ויקרות בשביל שתתיר להם להכנס, או לחילופין איימו עליך בחרבותיהם שיתיזו את ראשך מעליך אם לא תפתח להם את הדלת, דע לך שאין לך מה להתיירא ולהתפחד מהם, ומבטיח אני לך שלא יארע לך כל רע מהם.

יתכן מאוד שכל אותם אנשים בראותם שאתה מתעקש ואינך מסכים להכניסם אל החדר, המשיך הרה"ק והסביר למשמשו הנדהם, יבקשו ממך שלכל הפחות תדפוק עבורם על דלת הכניסה לחדרי, אך גם לזאת עליך לסרב בתוקף ולומר כי אתה מצווה ועומד שלא לעשות כך, ואף אם יחזרו ויאיימו עליך באיומים שונים, עמוד על שלך ואמור להם: יכולים אתם לעשות בי ככל שליבכם חפץ, ואילו אני על משמרת אעמודה ולא אכניסכם לחדר ולא אדפוק על הדלת.

אך זאת, סיים הרה"ק ואמר, הוא ציווי עליך גרידא ולא עליך המלאכה לגמור, שכן אילו אותם אנשים ייגשו מעצמם אל הפתח, לדפוק על הדלת או להכנס פנימה, אין זה באחריותך כלל, והרי אתה נקי מפקודתי זו.

לדעה אחת מה טוב, ואם לא יגיעו לדעה אחת – יפנו אל הרה"ק רבי מרדכי מנשכיז זיע"א כדי שיבוא הכתוב השלישי ויכריע ביניהם, ואחרי רבים להטות.

אכן ירדו שני שרי מעלה הללו ובאו אל הרה"ק מלאדי, והוא פסק כי הצדק עם מלכות רוסיה, שכן הכלל ההלכתי הוא שפוסקים לפי ההווה, 'באשר הוא שם', ואין להביט על העבר או על העתיד, והיות ובסופו של דבר בעת הזאת מתנהגת מלכות רוסיה כמלכות של חסד ואין ידה קלה להוציא אנשים להורג, לפיכך עליה לנצח במלחמתה עם פולין. לעומת זאת, כאשר באו שרי מעלה אצל הרה"ק מקארלין הוא סבר שדווקא מלכות פולין הוא זו שצריכה לנצח, בזכות אותם מעשים טובים שעשתה בעבר אצל מגורשי ספרד.

כיון ששני הצדיקים לא הגיעו לעמק השווה היו צריכים השרים לבוא בפני המכריע, אולם אנכי, המשיך הרה"ק מנשכיז ואמר, סירבתי להכניס את ראשי בין ההרים הגבוהים ולהכריע בסוגיה כה קשה וחמורה. העדפתי שלא לשמוע את טענותיהם כלל ובכך אהיה פטור מלהכריע בין הצדדים. זו הסיבה שבשל כך ביקשתי להתעכב עם עריכת הסדר ולהיות מסוגר בחדרי תוך כדי שציוותי שלא להניח לאיש להיכנס לחדרי. אמנם חזקה עלי גזירת שמים ונאלצתי בסופו של דבר לקבל את שרי מעלה הללו שבאו לביתי כשהם לבושים כגנרלי צבא מכובדים, אשר למראם ולמעשם התעלף המשמש בקודש.

כשהרצו השרים את טענותיהם בפני, המשיך הרה"ק מנשכיז וסיפר, פניתי אל השר של פולין ואמרתי לו בשפה ברורה: הלוא בשעה שפתחת את שערי ארץ פולין בפני היהודים, כלל לא הייתה דעתך להצילם ולהחיותם, אלא להנאתך ולטובתך גרידא. ביקשת שהיהודים יביאו עימם את כספם ואת כשרונותיהם והם יפריחו את ארצך במסחר גדול, כדי שתוכל להטיל עליהם מיסים וארנוניות ולהנות מכל הטוב שהיהודים מביאים איתם. מלבד זאת, גם אם באותה שעה הצלת את היהודים מגזירת המוות שבאה עליהם, הנה כעת הזאת במלכותך מוטל עונש מוות ואתם ממיתים והורגים אנשים בלא כל רחמנות מצידכם. האם יכול אתה, פניתי ושאלתי את שר של פולין, להשבע לי בשבועה חמורה לבטל את חוק ומשפט המוות מארצך.

גמגם השר של פולין ולא הסכים להשבע בתאונה כי הוא אינו יודע מה יילד יום ואין הוא יכול להשבע ולהתחייב על העתיד. אולם השר של רוסיה, בשומעו את שאלתי, קפץ ונשבע לאמור: מתחייב אני שכשם שעד עתה לא היה במלכותי עונש מוות, כך גם לא יהא עונש מוות במלכותי לעתיד. והתחייב על עצמו להיות דמו בראשו אם ישנו את הבטחה זו.

סיים הרה"ק מנשכיז וסיפר, כי בשומעי זאת עמדתי ופסקתי תיכף כי מלכות רוסיה היא זו שתנצח במלחמתה את פולין, אלא שבד בבד קשרתי את ראש שר של רוסיה בכבלי ברזל אל מתחת לשולחני, וביום מהימים אם ישתנה החוק ויחלו להנהיג שם משפט מוות, אזי אתיז את ראשו ואמיתנו תיכף.

כעבור ימים מועטים גברה ידה של מלכות רוסיה בשדה הקרב והם נחלו ניצחון מוחץ על מלכות פולין. ואכן היה הדבר לפלא, שעד סוף ימי שושלת בית רומאנוב ששלטה ברוסיה, לא היה מענישים בעונש מוות את החוטאים והפושעים, אלא היו שולחים אותם לעבודת פרך לארץ גזירה, סביב הרחוקה, למשך שנים רבות.

(ספיר ויהלום פר' בשלח פ"ב - הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

המשמש שנכח לראות איך שנבואת הרבי מתקיימת ודבר מדבריו לא נפל ארצה, הבין כי לא דבר פשוט הוא, ועל כן אזר עוז והודיע לגנרלים כי יהיה אשר יהיה לא ינתן להם להכנס אל הרבי, וכי כל האיומים וההפחדות לא ישנו את דעתו והחלטתו לצייט לדברי הרבי בכל מחיר. כיון שכן החליטו הגנרלים כי הם יודעים להסתדר בעצמם. הם הלכו אל עבר הדלת, דפקו עליה בקול, והתפרצו לתוכה. המשמש שראה זאת השמיע קול צעקה רמה, התעלף מפחד ומרעדה ונפל על מקומו. בניו של הרה"ק מנשכיז שיושבים היו ולומדים בחדרם הסמוכים שמעו את צעקתו של המשמש מיהרו לבוא לעזרתו והשתוממו לראותו שוכב מעולף על הארץ.

במשך דקות ארוכות ניסו הבנים להשיב את רוחו של המשמש, כשבעיצומם של המאמצים נפתחה דלתו של הרבי והוא הודיע לבנים כי מוכן ומזומן הוא ללכת לעריכת הסדר. רוחו של המשמש שבה לאיתנו, אולם משהתעניינו בני הרבי אצל המשמש על סיבת עלפונו הפתאומי סימן להם הרבי כי לא יעסקו בזה עתה וכי הוא בעצמו עוד יספר להם את כל השתלשלות הדברים.

אחר עריכת הסדר באש קודש, פתח הרה"ק מנשכיז וסיפר לבניו הצדיקים דברים נפלאים מכבשונו של עולם: יודעים אתם בוודאי כי בימים אלו מתנהלת מלחמה קשה בין המדינות, בין ארץ רוסיה לארץ פולין, אך יש לכם לידע כי המלחמה האמיתית אינה מתנהלת עלי אדמות אלא זו היא המלחמה הקיימת בין שרי מעלה, שהרי לכל ארץ וארץ יש שר של מעלה, וכמו שנאמר (ישעיה כד, כא) 'וְהָיָה בַיּוֹם הַהוּא יִפְקֹד ה' עַל צָבָא הַמָּרוֹם בְּמָרוֹם וְעַל מַלְכֵי הָאָדָמָה עַל הָאָדָמָה', והמלחמה האמיתית היא בין השר של רוסיה לשר של פולין המתנהלת ביניהם בעולמות העליונים.

ואכן לפני בית דין של מעלה הגיעו שרי שני המדינות כדי להתדיין מי יזכה בניצחון. עמד שר של פולין וטען כי לו ראוי הנצחון מסיבה היסטורית, שכן לאחר גירוש ספרד, כשבני ישראל היו מושלכים ממקומם מבלי מצוא מנוח לכף רגלם, עמד ופתח את שערי ארצו בפניהם. אילו לא היה עושה כן, הטעים שר של פולין בפני בית דין של מעלה, בוודאי שהיו נאבדים חלילה אלפים ורבבות מבני ישראל, ובגלל שבאותם הימים עשו מעשה חסד זה עם בני ישראל ראוי שעתה יזכו לניצחון על פני מדינת רוסיה.

נענה השר של רוסיה ואמר לבית דין של מעלה, שאין הוא נזקק לסיפורים היסטוריים, על רחמים שהיו בשנים קדמוניות, כיון שהוא מרחם על בני ישראל בימים אלו ממש, וזאת בשל כך שבמדינת רוסיה יש 'מלכות של חסד' ממש, כיון שאין נהוג שם גזר דין מוות כלל, וגם מי שמרבה לחטוא אין עליו חוק ומשפט מיתה. ולעומתם, במדינת פולין מענישים ביד קשה ואכזרית על כל דבר קטן וגדול וחרב חדה הממיתה מונחת על צווארם של בני ישראל שכאילו חטאו כנגד המלכות, ודי בכך כדי להכריע את הכף לטובתם, שהם ינצחו את ארץ פולין.

נמנו בית דין של מעלה וגמרו כי בשאלה זו צריכים להכריע צדיקי הדור שעודם נמצאים בחיים, הלוא הם בית דין של מטה. יבואו איפוא הצדדים, שר של פולין ושר של רוסיה, בפני מאורי החסידות, והם שיקבעו את הצדק עם מי. הורו בית דין של מעלה לשרי שני הארצות שייטלו תחילה להרה"ק רבי שניאור זלמן מלאדי זיע"א, בעל התניא והשו"ע, ולאחר מכן יילכו אל הרה"ק רבי שלמה מקארלין זיע"א, ואם יגיעו שניהם

◇ לקחי חיים ◇

"בכל ליבי ובכל נפשי מוכן אני ללכת אפילו באש ובמים בעבור אדוני הפריץ". להצהרת נאמנות חזקה יותר לא היה אפשר לצפות.

נתן בו הפריץ מבט חד ואמר: "אם-כן, רוצה אני כי תמיר את דתך".

חיורון עז כיסה את פני היהודי וכל גופו החל לרעוד. גם בחלומותיו השחורים ביותר לא ציפה לבקשה מהסוג הזה. הוא ניסה לומר משהו, אבל לשונו כמו דבקה לחיכו. נתן בו הפריץ מבט תקיף, כנושה התובע את פירעון שטר החוב שבידו. "אל תהסס ואל תחזור בך מהבטחתך לעשות ככל שאבקש ממך. בתוך יממה עליך להמיר את דתך".

היהודי האומלל הנהן בראשו לאות הסכמה ויצא חפוי-ראש מהמסיבה. נאמן לבקשת הפריץ ומחוייב למילתו-שלו, המיר כבר למחרת היום את דתו. קרנו של הפריץ – שזכה ביהודי נאמן כל-כך – עלתה בעיני חבריו.

חלף זמן-מה. יום אחד הזמין אליו הפריץ את היהודי המומר ואמר לו: "לאחר שמילאת את בקשתי והוכחת את נאמנותך לי, ללא סייג, הריני מרשה לך לשוב לאמונתך הקודמת. בטוח אני כי על-אף נכונותך להשביע את רצוני, עדיין ליבך נוקף על הצעד הקיצוני שעשית. לך לביתך ובשר למשפחתך כי רשאים אתם לחזור לחיק יהדותכם".

שמח היהודי שמחה גדולה, ואץ-רץ לביתו לבשר לאשתו ולילדיו את הבשורה הטובה. לנוכח התפרצותו הפתאומית הביתה נבהלה האישה. "מה לך! יצאת מדעתך?!", קראה לעברו בחרדה. סיפר לה בעלה כי הפריץ פטר אותם מעונשה של המרת הדת הכפויה, וכי מעתה רשאים הם לשוב לחיק יהדותם. הביטה בו האישה בפנים עגומות, שהסגירו מיד כי אין היא שותפה לשמחתו של בעלה.

כעבור רגע פרצה מליבה אנחת שוברת-לב. 'אוי ואבוי...! גנחה. 'איך יכול היה הפריץ לעשות לנו כך, ולהפתיע אותנו בהצעתו כמה שבועות לפני חג-הפסח... איך נעמד בהוצאות הרבות המשחרות לפתחנו. מהיכן נשיג כסף לקניית מצות ויין וכלים כשרים לפסח... רוצ' אל הפריץ ובקש ממנו ארכה עד לאחר הפסח".

סיים הרבי את סיפורו והישיר מבט אל הכפרי: "חילול שבת בפרהסיא, כמוהו כהמרת הדת. אתה רוצה, ככל הנראה, ללכת בדרכיה של אותה אישה פתיה, ומבקש להיות יהודי לפני עונת הקציר ולאחריה, אך בתקופת הקציר עצמה להוסיף להיות גוי...". את סיפורו של הרבי, כמו את לקחו, הצליח אפילו הכפרי הפשוט והבור להבין. לאחר התחבטות פנימית קצרה בינו לבין יצרו הבטיח לרבי לשמור את השבת כל ימי השנה כולה.

(גל' שיחת השבוע)

◇ הגימטריא במבחן ◇

ויש לדקדק בדבריו, א. כפל הלשון 'אלו' עשר מכות וכו' ו'אלו' הן? ב. רבי יהודה היה נותן בהם סימנים וכו' מה חידש בר"ת זה, הלא ביד כל אחד לעשותו?

וביאר ה"צבי לצדיק", שהכתוב "ויוצאנו ה' ממצרים ביד חזקה ובזרע נטויה ובמורא גדול ובאותות ובמופתים" בגימטריא "דס צפרדע כנס ערב דבר שחין ברד ארבה חשך בכורות" חושבנא דדין כחושבנא דדין. וזה שאמר 'אלו עשר מכות', רצה לומר עצם המכות, ו'אלו הן הנרמזים בפסוק, חשבונם שוה. אולם, כפי החשבון יש ת"ס יתרים בעשר המכות על הפסוק.

לזה אומר רבי יהודה אע"פ שהתנא מזכיר המכה האחרונה בשם "מכת בכורות", מ"מ תיבת "מכת" אינו נכנס בכלל החשבון, ואמר רבי יהודה סימן על החשבון שיהיה מכוון והוא הר"ת דצ"ך עד"ש באח"ב, והכונה שאות ב' האחרון הוא ב'כורות, היינו בלי הוספת תיבת "מכת" (שגימ' ת"ס), ואז מכוון הגימטריא הפלא ופלא.

רבי מאיר אריק צ"ל נתרגש מאוד למשמע אזניו, וקרא לנכדו ואמר לו: אני מאמין באמונה שלמה שהחשבון הוא מכוון, אבל בכל זאת אני רוצה שתעשה החשבון על דף ואחר זמן שגמר החשבון הכריז הנכד בשמחה לזקיניו: זיידע ס'פונקט!

באר הגן (גליון לב)

אל הצדיק רבי שלום רוקח מבעלז הגיע כפרי פשוט שביקש להתברך מפיו. עיניו החודרות כליות ולב לבשו מבט רחום וחנון והוא שאל: "ומה בדבר שבת? האם אתה שומר על קדושתה, או שמא, חלילה...?". השפיל הכפרי את עיניו במבוכה. לבסוף אף נאלץ להודות בהפ מלא כי לדאבונו אין הוא שומר שבת.

ביקש הרבי להעמידו על קדושת השבת ועל חומרת חילולה. ציטט באוזניו מפסוקי התורה ומדברי חז"ל בעניין, וביקשו בכל לשון לתקן את דרכיו בכל הקשור למצווה יסודית וחשובה זו.

נכנסו הדברים ללב הכפרי. "הריני מתחייב בזאת לרבנו, כי מהיום והלאה אהיה זהיר בכבוד השבת ולא אחללנה", הכריז בהתרגשות. למשמע הדברים אורו עיני הצדיק. אלא שכמעט באותה נשימה הוסיף הכפרי ואמר: "אבל בימות הקציר, שאז המלאכה בשדה מרובה, אנוס אני לעבוד גם ביום השבת, ואני מקווה כי הרבי ימחל לי על כך".

חיוך מריר נמתח על שפתי הרבי. לאחר הרהור קצר, שבו נראה היה כבורר את מילותיו, פתח הרבי ואמר:

ראשית, עליך לדעת כי לא אני 'בעל-הבית' על השבת, אלא הקב"ה, נותן התורה ומצווה המצוות בכבודו ובעצמו. לא אני הוא שצריך למחול לך, אלא הוא. לעניות דעתי אין שום סיכוי שהוא יסכים למחול לך על פגיעה כלשהי בקדושת השבת.

והמשיך הרבי: ובאשר לדבריך על תקופת הקציר – אספר לך סיפור.

מעשה באחד הפריצים, שערך משתה גדול לחבריו הפריצים מכל הסביבה. לאחר ששתו הפריצים לשוכרה, נתקיים בהם 'נכנס יין יצא סוד', והם החלו לספר, איש-איש בתורו, בשבחי היהודי 'שלהם'.

נענה הפריץ המארח ואמר: "היהודי שלי, אין דומה לו ביושר ובנאמנות. כבר ניסיתיו בעבר בכמה ניסיונות, ובכולם עמד בכבוד מעורר השתאות. מובטחני בו כי לעולם לא ימרה את פי ולא יהיה דבר שאבקש ממנו ולא יעשה".

"ואפילו" – הפסיקו אחד הפריצים – "אפילו אם תבקש ממנו להמיר את דתו?!".

"כן", השיב המארח בביטחון מוחלט, "מובטחני שגם בכך ימלא את רצוני".

מיד שלח הפריץ לקרוא ליהודי 'שלו'. היהודי המסכן, שהובהל במפתיע למסיבת ההוללים הגדולה והועמד לפני מעסיקו וחבר מרעיו, נבוך מעצם המעמד.

"האם אתה נאמן לי?", שאל הפריץ.

"בהחלט!", השיב היהודי, תמה על עצם השאלה.

"האם תעשה ככל שאבקש ממך?", הוסיף הפריץ לפרוש את המלכות לרגלי היהודי, בעוד חבריו מביטים בהם בשעשוע.

ויאמר משה אל העם זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים מבית עבדים כי בחזק יד הוציא ה' וגו' (יג, ג).

סיפר כ"ק האדמו"ר מהר"י מבלאזוב צ"ל, שבצעירותו שלחו זקיניו הרה"ק ה"צבי לצדיק" מבלאזוב ז"ע לעמוד בכור המבחן על יו"ד אצל הגה"ק רבי מאיר אריק צ"ל אב"ד טארנא, ולקבל ממנו הורמנא, ואמר לו שלא יגלה לו יחוסו כי רצה שיבחנו היטב, ואכן כן עשה, וכששאלו רבי מאיר אריק לשמו אמר "ישראל שפירא" ותו לא, ואכן בחנו היטב ונתן לו הוראה.

אח"כ דבר עמו גם בעיני חסידות, באמצע שיחתם הפליט האדמו"ר מבלאזוב כשגגה היוצא, ואמר 'זקיני' הבני יששכר, ויהי כשמוע זאת רבי מאיר אריק, שאלו תיכף איך מתייחס לבני יששכר, ומיהו אביו וזקיניו? ובאין ברירה גילה לו שהוא נכד הרה"ק מבלאזוב - והיות שהיה אז בתחילת חודש אייר, שאלו רבי מאיר אריק שיאמר לו איזה דבר תורה וגימטריא שאמר זקיניו בחג הפסח העבר.

ואמר הנכד האדמו"ר מבלאזוב, שזקיניו אמר בשנה זו: בעל הגדה מביא הכתוב "ויוצאנו ה' ממצרים ביד חזקה ובזרע נטויה ובמרא גדל ובאותות ובמופתים" (דברים כו, ח), וממשיך "אלו עשר מכות שהביא הקב"ה על המצרים במצרים ואלו הן דם צפרדע וגו' רבי יהודה היה נותן בהם סימנים דצ"ך עד"ש באח"ב".

◇ שביעי של פסח ◇

ותען להם מרים שירו לה' כי גאה גאה

וצ"ב מפני מה אמרו מרים עם הנשים דייקא פסוק זה, ונראה לפרש שכל תכלית יציאת מצרים היה כדי שיקבלו ישראל את התורה, ואיתא בגמ' (ברכות יז.) נשים במאי קא זכיין באקריוי בנייהו לבי כנישתא ובאתנווי גברייהו בי רבנן, ולכאורה יקשה מנלן שהגורם והמסייע לדבר נחשב כאילו עשאו בעצמו, אך יש ללמוד מקריעת ים סוף אשר סוס ורוכבו רמה בים, וקשה אם אדם חטא בהמה מה חטאה ועכ"ל מפני שהיה גורם ומסייע, ומידה טובה מרובה ממידת פורעניות, וא"כ שפיר יש להם לנשים שכר מלימוד התורה מפני שהם מסייעים לבעליהם לעסוק בתורה וזה שאמרה מרים לנשים שירו לה' כי גאה גאה, וכי תימא מה שייכות יש לנשים עם הנס שלא נעשה אלא כדי שיקבלו את התורה, לזה אמרה סוס ורוכבו רמה בים ומשם חזינן דהגורם ומסייע מקבל שכר כאילו עשהו בעצמו.

(בית יצחק)

כי גאה גאה סוס ורוכבו רמה בים

וידוע הקושיא למה הסוסים אשמים בזה שהמצרים עינו את היהודים. ומתריצים את זה כך, שכל מי שמתחבר לאדם רע נהיה מושפע ממנו. ועל זה אנו מבקשים כל יום ותצילנו מחבר רע משכן רע, ואגב מפגע רע, זה כבר העונש בעצמו. אבל בכל אופן הסוסים הלכו עם המצריים יד ביד להכות את היהודים, אבל אם תאמרו במה הם אשמים שהם עשו כרצון בעליו, אלא אנו יודעים שכל אדם וכל יצור כל אחד מכיר את א שטעטעלע שלו, (כלומר: כל אחד בדברים שלו יודע להסתדר טוב) ובכמה מקומות מצינו שהסוסים וכדו' ידעו להבחין אם כדאי להם ללכת או לא, כלומר לעשות רצון בעליהם. הבו נזכר בבלעם בן בעור שסוסו ראה את המלאך עומד לפניו עם חרבו שלופה לכיוונו, עצר הסוס ולא רצה ללכת, כי הבין שכאן לא כדאי ללכת, ועוד יוצא בזה שהסוסים היתה להם איזשהו ברירה, אבל הם כן הלכו כי סוסים הרי אוהבים מלחמה אז בזה שהלכו יד ביד להכות את היהודים. מגיע גם להם לטבוע כמו חבריהם המצריים.

◇ סיפורים לשביעי של פסח ◇

◇ **שירה שלאחר שינה** ◇

פ"א כשהיה רבי שמעלקא זי"ע בריחוק מקום מביתו ומעירו הישקו אותו יין ישן והיה ראשו כבד עליו, עד שישן מעת לעת שלם, כאשר עמד בתפילה אח"כ היתה התפילה בהתלהבות עצומה כל כך, עד שבהגיעם לשירת הים, הגביהו המתפללים את כנף בגדיהם, כי הרגישו בנפשם איך שעוברים הם זה עתה את הים, לאחר התפילה שאלו התלמידים את רבם: אם כך שלאחר שהרבי נח וישן בכוחו להתפלל במדריגה נעלה זו, ולהלהיב כל כך את לבות המתפללים איתו, מדוע איפוא אינו ישן בתדירות שינה קבועה של כמה שעות טובות, ענה להם רבי שמעלקא: דעו כי רק מי שאינו ישן ועובד עבודתו בלי הרף כל הימים אז באם אירע שנח פעם אחת והחליף כח, אז יכול להתפלל תפילה כזו, אבל מי שרגיל לישון בכל לילה הרבה שעות, מן הנמנע שיוכל להגיע למעלת תפילה כזו.

◇ **שירה עד מסירות נפש** ◇

הרה"ק רבי מרדכי מלעכוויטש זי"ע אמר: היות שיש עוף אשר מזמר ואומר שירה להקב"ה, עד שנבקע כריסו, ואני מתפלל ואף על פי כן אני בריא, אולם אם כן, מה חשובה תפילותי? עד שפעם אחד הכין את עצמו לתפילה בהכנה גדולה וכשהגיע לשירת הים, מרוב התלהבות נבקע ריאה שלו מחוזק התפילה והרופאים מלעמבערג אמרו נואש, וטען הרה"ק מלעכוויטש להשי"ת וכי רצוני היה שאתפלל רק תפילה אחת כזו, אני רוצה להתפלל עוד, ועזרו השי"ת וחזר לאיתנו, ואח"כ נדדמן שהיה הרה"ק בלעמבערג והיה אצלו המון רב של חסידים, ועבר הדאקטער (רופא) שניסה אז לרפא אותו דרך שם, וראה אנשים רצים ושבים, שאל הדאקטער ריצה זה מה היא? אמרו לו כי הצדיק מלעכוויטש נמצא פה, ותמה הדאקטער ואמר העוד הוא חי, ונשבע כי הוא חי בלא ריאה.

כשנכנסו המצרים בתוך הים בקשו מלאכי השרת לומר שירה, אמר להם הקב"ה, מעשי ידי טובעין בים ואתם אומרים שירה, ולכאורה קשה דהיה לו לומר, מעשי ידי נטבעים בים. ואפ"ל דהנה בסנחריב בקרא ויהי בחצי הלילה ויגל אוזנם וכו', ואיתא בזוה"ק שהקב"ה פתח אזנם של סנחריב וחילולתיו ושמעו שירת המלאכים, ומרוב מתיקותם מתו עיי"ש. ואפ"ל דכאן גם כן "ביקשו המלאכים לומר שירה" דהיינו שרצו שהקב"ה יגלה אזנם וע"י השירה שישמעו ימותו כמו בסנחריב, אמר להם הקב"ה מעשי ידי טובעין בים ואתם אומרים שירה, דהיינו שהמצריים הרי טבעו את ילדי ישראל בנילוס, וע"כ אני רוצה לשלם להם מידה כנגד מידה ולטובעם בים ואתם רוצים לומר שירה, ואתי שפיר דהלשון מעשי ידי טובעין קאי על המצריים שטבעו את זכרי ישראל בנילוס.

(הרה"ק ר' שמעלקא מניקלשבורג זי"ע)

במדרש הים ראה וינוס מה ראה ברייתא דר' ישמעאל ראה.

והיא פלאי, ונראה לפרש דהנה איתא בתנא דבי ר' ישמעאל אמר הקב"ה אלמלא לא העליתי את ישראל ממצרים רק בשביל שאינם מטמאים בשרצים דיו ותמוה. ובדרוש שמואל כתב דאיתא בירושלמי (ברכות י"ג) כשחוטאין הבריות מביט הקב"ה בשקצים ורמשים ואומר מה אלו שאין צורך בהם אנו מקיימים אלו שיש צורך בהם על אחת כמה וכמה ע"כ, וזה אין שייך לומר כ"א נגד ישראל שאין אוכלים שקצים ורמשים א"כ אין צורך בהם, משא"כ נגד אומות העולם שאוכלים אותם א"כ יש צורך בהם, וידוע דהשר של מצריים טען הללו והללו עובדי ע"ז אלא שהביט הקב"ה בשרצים וישראל שלא אכלום והוי שלא לצורך ומהם למד הקב"ה זכות לישראל בק"ו, משא"כ למצריים שאכלו שקצים ורמשים לכן לא יכלו לומר עליהם ק"ו זה ולכן סוס ורוכבו רמה בים. וז"ש המדרש הים ראה וינוס מה ראה ברייתא דר' ישמעאל ראה, היינו התנא דבי ר' ישמעאל הנ"ל שאלמלא לא העליתי את ישראל ממצרים אלא מפני שאין מטמאים בשרצים דיו ולכן שפיר נקרע הים ונתבטל הטענה מה בין אלו לאלו כנ"ל.

(פנינים יקרים)

◇ **טבילה בערב יו"ט** ◇

בשנה האחרונה קודם פטירת הבעש"ט בשנת תק"כ, על הימים האחרונים של חג הפסח בא הרה"ק ר' פנחס מקאריץ צ"ל, לחוג את החג במעזבוב אצל הבעש"ט זי"ע ומפני ריבוי הגשמים וקלקול הדרכים התאחר מאוד בדרך, עד כי בבואו למעזבוב לא היה לו עוד פנאי לטבול במקוה בערב החג של שביעי של פסח, ואחר התפילה בקבלו פני הבעש"ט זי"ע שאל אותו הבעש"ט: האם היית היום במקוה? השיב ר' פנחס מקאריץ: לא!, או אז נאנח הבעש"ט אנחה מרה ועמוקה, ור' פנחס מקאריץ הבין את טעם אנחה זו. ואחר שעות אחדות אמנם נודע לו כי נגזר על הבעש"ט להסתלק מעוה"ז ולולא היה הוא טובל במקוה כי אז היה יכול לבטל בתפילתו גזר דינו. ולכן הזהיר הרה"ק ר' פנחס מקאריץ לדורות הבאים אחריו להזהר מאוד בטבילה זאת כלומר של ערב שביעי של פסח, ואמר אח"כ כי חיי הבעש"ט היו תלויים בטבילה זאת, וחוב קדוש הוא להיות נזהר מאוד בטבילה זאת.

◇ **שירה בלב נשבר** ◇

סיפר הרה"ק מצ'עשינוב צ"ל שפעם אחד בהיות החבראי קדישא אצל רבם הרבי ר' אלימלך בשביעי של פסח, באמצע הלילה נחלש לבו של אחד התלמידים ולא היה לו במה להשיב נפשו, חיפש וחיפש עד שמצא תרנגולת צלויה ואכלו כדי להשיב נפשו. ובבוקר בזמן התפילה התחבא על יד התנור שידע שרבו הקדוש הרבי ר' אלימלך בוודאי ירגיש שהוא אכל את התרנגולת בלילה, ומרוב בושה ישב לו ליד התנור באחד הקרנות, ור' אלימלך הלך ממקומו לכאן ולכאן עד שבא למקום של תלמיד זה ואמר לו שילך אל העמוד להתפלל ואין מסרבים לגדול, והלך והתפלל בלב נשבר מאוד, וכן אמר השירה בהשתפכות הנפש, ואחר התפילה אמר לו רבי ר' אלימלך: אוי התפלל התרנגול ויושע ה', ופירושו כך שעל ידי אכילת התרנגולת היה לו לב נשבר מאוד, ממילא התפלל השירה כדבעי.

◇ חסיד שיודע לתת ◇

שולחנו.
ר' מענדל הוסיף לספק לבעל בית המזיגה הכולל משקאות ביד
רחבה, שהרי ברשותו 'שטר התחייבות' המבטיח כי התשלום
ישולם בבוא העת...

בערב פסח נהג ר' מענדל ללכת בעצמו למאפיית המצות,
ולהשתתף בגופו באפיית מצות המצווה. קודם צאתו היה מוציא
ממגירת שולחנו את כל 'שטרות ההתחייבות' שהחתיים את
הסוחרים העניים במשך השנה. הוא היה סוקר את הערימה
במהירות, ובורר מתוכה את השטרות שחותמיהם היו עניים, שאין
באפשרותם לפרוע את החוב. את ערימת השטרות היה שם בכיסו
ויוצא למאפייה.

לאחר שהתנור הוסק כראוי והאש בערה בו במלוא העוצמה, היה
ר' מענדל תופס את חבילת השטרות ומשליך אותה בשמחה אל
תוך התנור הבוהר. רק אחרי שהאש הייתה מכלה לגמרי את
השטרות והם נהפכו לערימת אפר היה מתחיל באפיית המצות.
רבו של ר' מענדל, ה'צמח צדיק' מוויז'ניץ, היה אומר: "מתקנא אני
בכזית מצה של ר' מענדל", ואף היה מורה לחסידיו לטעום מן
המצות הללו.

"יש לי שני חסידים", היה האדמו"ר אומר, "אחד יודע לתת והשני
יודע לקבל. ר' מענדל מקומנשטי הוא האחד שיודע לתת..."
(גל' שיחת השבוע)

"בוא נצא לדרך", אמר ר' מענדל לעגלונו. "ניסע לרבי ונשאב
קדושה מלוא חופניים, וגם אתפוס שם את בעלי החוב שלי,
הנמנעים מלפגוש אותי כל ימות השנה".

שם משפחתו של ר' מענדל היה שכטר, אך הכול כינוהו קומנשטר,
על שם הכפר קומנשטי שבאזור סוצ'בה ברומניה, שבו התגורר.
בכפר חיו עשרים משפחות יהודיות בלבד, אך הן היו מגובשות
וקהליות. לא בכדי נקרא הכפר 'ארץ ישראל הקטנה', שכן יהודי
הכפר ניהלו אורח חיים חסידי עשיר.

פרנסתם התבססה בעיקר על תעשייה ומסחר. בבעלותו של ר'
מענדל הייתה מזקקה לייצור משקאות חריפים. תוצרתה נודעה
בטיבה המשובח, והיא שוקקה לבעלי בתי מזיגה בכפרי האזור,
רבים מהם יהודים.

כדרכו של עולם, בין לקוחותיו של ר' מענדל היו כאלה שמזלם לא
האיר להם פנים. בתי המזיגה שניהלו לא הניבו רווחים גדולים,
ולעיתים הוצאות עלו על ההכנסות. את המשקאות קנו מר'
מענדל בהקפה, ובבוא עת הפירעון לא היה בידם לשלם את חובם.
בעלי החוב האלה התביישו להראות את פניהם לפני ר' מענדל,
וניסו להתחמק מלפגוש בו. הוא לא דחק בהם, וכך יכלו להמשיך
בחייהם השגרתיים.

ואולם בהתקרב חודש החגים, כאשר יהודי האזור היו נוסעים
להסתופף בצילו של רבי מנחם-מענדל הגר, מייסד שושלת ויז'ניץ,
היו בעלי החוב נאלצים לפגוש את ר' מענדל ברצונם או שלא
ברצונם.

עינו החדה של ר' מענדל הייתה מבחינה באחד מהם, והוא היה
קורא לו הצידה. כשהיה בטוח שאיש אינו שומע את שיחתם היה
מעמיד פנים כעוסות ואומר ברוגז: "קונים סחורה ולא משלמים!
כך מתנהגים!?"

בעל החוב היה מרכין את ראשו בבושה, ור' מענדל היה ממשיך
בדבריו: "לא דיי שאינך משלם את חובך, אתה הולך וקונה
משקאות מהמתחרים שלי?! וכי זו צורת התנהגות ראויה, לפנות
אל המתחרים שלי כאשר אינך משלם את חובך לי!?"

לאחר שסיים את תוכחתו לבעל בית המזיגה היה מהרהר רגע
ואומר: "אחרי החג בוא אליי ואתן לך לפנים משורת הדין את
המשקאות שאתה זקוק להם. אולי הפעם יעזור לך הקב"ה,
וכשהעסקים יצליחו, תוכל להחזיר גם את החוב הקודם".

כך נהג ר' מענדל בכל בעל חוב שעסקיו כשלו. למשמע ההצעה היו
בעלי בתי המזיגה נענים בחפץ לב, וחוזרים לקחת ממנו סחורה.
המשקאות שנתן להם בהקפה סייעו לרבים מהם להיחלץ
מהמשבר שאליו נקלעו ולהחזיר את בית העסק שלהם לרווחיות.

אך היו מי שגם ההדמנות החוזרות לא הועילה להם. הללו חזרו
בבושת פנים אל ר' מענדל, כי כבר ידעו שהם עתידים להינזף אם
ינסו ללכת אל מתחריו.

"כעת לא אוכל לתת לך סחורה סתם כך", היה ר' מענדל אומר
לאותו יהודי במבט חמור. "הפעם תצטרך להביא לי שטר שבו
אתה מתחייב להשיב את חובך. זאת ועוד, על השטר תצטרך
לחתום לצידיך גם זוגתך".

מובן שהדרישות האלה היו חסרות משמעות, שכן אם אין לאיש
יכולת להחזיר את חובו, אין שום תועלת בחתימתה של רעייתו על
שטר החוב חסר הכיסוי...

אבל כך היה ר' מענדל גורם לבעלי בתי המזיגה העניים לחוש בנוח
לבוא אליו בפעם הרביעית ולקבל סחורה בהקפה. הללו מסרו לידי
את שטר החוב, שעליו מתנוססות חתימות שני בני הזוג, ור'
מענדל היה נוטל אותו בארשת פנים רצינית ומכניסו למגירת

מאות כבר נושעו! ומה איתך?
רוצים גם ישועה? יש לכם שמחה, אזכרה וכו'
תרמו! וקחו חלק בהפצת המעיינות של
מרכז "אמונת חיים" קראלי
כתובת לתרומות תגובות ולקבלת הגליון
רח' הרב אבוחצירא 12 אשדוד טל. 08-8659931
באימייל: 8659931@gmail.com

מערכת "אמונת חיים"
מברכת את כל אנשי שלומינו
ולכל בית ישראל
א פרייליכן כשרין פסח

קול קראלי
מהנעשה ונשמע ♦ שיחות ♦ דרשות ♦ ניגונים
074-7962278
שמעו ותחי נפשכם

לזכר עולם יהיה צדיק
הרה"ק אהרן הגדול זי"ע
בן הרה"צ יעקב זצ"ל
מקארלין
נלב"ע י"ט ניסן שנת תקל"ב
ת. נ. צ. ב. ה.

לזכר עולם יהיה צדיק
מ"ן הגה"צ שמואל וואזנר זצוק"ל
בהרה"ח יוסף הלוי ז"ל
בעל שבט הלוי
נלב"ע ליל פסח
ת. נ. צ. ב. ה.

לזכר עולם יהיה צדיק
אדונינו מורינו ורבינו
הגה"צ יצחק צבי משה זי"ע
ברא כרעא דאבוח
אדמו"ר אביגדור מוזס זצ"ל
מקראלי
נלב"ע ד' טבת תשעט
זכותו יגן עלינו ועכ"א
ת. נ. צ. ב. ה.

לזכר עולם יהיה צדיק
הרה"ק אשר ישעי' זי"ע
בן הרה"צ אליעזר ליפמן זצ"ל
מראפשיץ
נלב"ע י"ג ניסן תרפ"ח
ת. נ. צ. ב. ה.

לעילוי נשמת
הגה"צ משה וועבר זצוק"ל
בהרה"צ מרדכי זצ"ל
נלב"ע יב כסלו תשפא
ת. נ. צ. ב. ה.